

AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN IN SPIRIT
FOREIGN IN LANGUAGE ONLY

SLOVENIAN
MORNING NEWSPAPER

NO. 2

CLEVELAND 3, O., MONDAY MORNING, JANUARY 5, 1953

LETO LIII — VOL. LIII

Ob robu pripisane

★ "PROSVETA" ima znamenite spremembe v svojem uredništvu. Glavni urednik Milan Medvešek se je odpovedal uredniški "časti" ter postal upravnik, kjer se bo moral ukvarjati s suhoparnimi številkami in ne bo več niti sila za tronom, če bo glavni urednik količak moža. Nadaljnega urednika, Jurija Witkovicha so prijela ameriške oblasti ter ga kot komunistična zaprle v ječo. — Položaj Prosvetinih urednikov je vse drugo ko zavidanja vreden. "Prosveta" si je zapečatila svojo usodo tedaj, ko so prosvetljeni in napredni duhovi v Jednotinem gl. odboru ustvarili sposobnemu uredniku Ivanu Molku nevzdržno stanje ter ga moralno prisilili k resignaciji. Od takrat je šlo s časnikiarim prestižem Prosvete nezadržano in naglo nizdol: pojavila se je tožba o vprašanju "tiskovne svobode"; — za njo je prišla preiskava zveznega kongresa o pisanju "Prosvete" in njenih zvez; — iskanje urednikov potom večmesečnih javnih oglasov v listu, — njihovo prihajanje in odhajanje; — porazne kritike "Prosvetnega" stališča in gradiva od strani lastnega zaskrbljenega in razjarjenega članstva, zlasti mlajšega, — končno ostavka glavnega urednika, zdaj pa aretacija enega njenih pomožnih urednikov kot komunistična in prekucna protiv javnemu redu! ... Res, daleč so prifurili, odkar je odšel Molek z njenega vodilnega mesta!

★ GLAVNI UREDNIK "Prosvete" je zdaj Frank Zaitz, sposoben in razsoden časnikar ter mož načel, o katerem lahko rečemo, da ni v svoji dolgoletni časnikarski karieri storil druge večje napake, kakor da se je preveliko ihto vnel za "osvobodila" gibanja, iz katerih so se izcimile današnje "ljudske demokracije" žalostnega slovesa. V zanosu tistih epohalnih dni, ko so borci za "svobodo" in "ljudsko demokracijo" nosili na svojih ščitih najvzvišenejša gesla o enakosti, bratstvu in svobodi in ko je bobneča propaganda slikala legendarne podvige "junakov šum in planin", mu ni bilo zameriti njegove vneme, ki so jo z njim vred delili mnogi dobromislilci javni in zasebni ljudje, — vneme, ki je bila plod emocionalnosti srca, ne miselnosti možganov in zdrave presoje! V tej zmoti Zaitz ni bil edini! Toda večina njemu enakih je zmoto spoznala in jo priznala, Zaitz iz razlogov, ki se dajo slutiti, pa direktno nikoli, indirektno in med vrsticami pa mnogokrat, kar naj mu bo v dobro zapisano. — Ob dokajšnjem poznavanju dejanskih razmer kakor tudi ob poznavanju Zaitzevih časnikarskih sposobnosti, bomo povedali s Churchillovimi besedami: "Prosveta" je zamudila bus in poklicala Zaitza vsaj pet let prepozno na svoje vodilno mesto. S časnikarskega vidika je prišel na zašumarjeno strnišče in okajeno pogorišče! Ironija njegovega dolgoletnega iskrenega, čeprav ne zmerom uspešnega dela za ljudski blagor je, da je postal krmar potapljač, če se barke, s katere so se vse vprek razbežale podgane! — Te uredniške "časti" Zaitz ni zaslužil! Sicer mu ne bo ta nevhaležni posel nič novega, saj se je vse svoje življenje pehal, da mu celotno njegovo stavbo porušili predvsem tisti, ki bi bili morali na njeno sleme postaviti

Eden izmed vsakih 10 Ohajčanov je star 65 let ali več

WASHINGTON. — Biro za cenzus naznanja, da je izmed vsakih desetih prebivalcev države Ohio eden star 65 let ali več. Država Ohio ima 8,047,000 prebivalcev, od katerih jih je 735,000 starih 65 let ali več. To je 9.1% prebivalstva. Država Ohio ima več starejših ljudi kakor "države sonca" — Kalifornija in Florida. Najvišje procentualno število 65 letnikov ali še starejših ljudi pa ima država New Hampshire.

Policija je na E. 155. St. in Saranac Rd. zasačila tolpo roparjev

Enega izmed roparjev je policija ubila, deset nadaljnjih pa prišla. CLEVELAND. — Tukajšnja policija je opravila izvrstno delo, ko je zalotila tolpo tatov, ki so hoteli odpeljati z blagom naloženi tovorni avto, pri čemer je bil en bandit ubit, deset nadaljnjih pa prijetih. Ta tolpa je izvedla v preteklem letu okoli 75 vlovov, ropov in tatvin, ki so ji vrgle najmanj \$75,000. Ubiti bandit je bil 26-letni James Bufala, pajdaš pred nedavnim obsojenega bančnega roparja Juliusa Petro-a. Ubil ga je detektiv John Doyle. Policija, ki jih je čakala v zasedi, je s svojimi vozili prisilila tovorni avto h kraju ceste na E. 155 St. in Saranac Rd., kjer je imela vso okolico zastraženo.

Ubil ženo in sebe

MEMPHIS, Tenn. — William Phillips, star 66 let, je ob božičnem drevesu obstrlel in nevarno ranil svojo ženo, nakar je obrnil orožje proti sebi ter si končal življenje.

Danes oblačno, naletavanje snega in mrzlo. Prav tako ponoči.

smrečico z banderco! In to je, kar je najbolj žalostno in kar mora tega delavskega časnikarja, ki nima ničesar skupnega z značajem "delavskega borca" E. Kristana, najbolj boleti! ... ★ O ARETACIJI Geo. Witkovicha, "Prosvetnega" pomožnega urednika, je poročala Prosveta šele pet dni po izvršenem dejanju! Poročilo oz. "pojasnilo" je bilo skrajno previdno, tipajoče ter polno vpijočih nesoglasij. Ni čuda! Ob mrzlih faktih, ki jih "pojasnilo" samo deloma navaja, in v danih okoliščinah, ni moglo biti drugačnega, pa naj sta ga narekovala pamet ali srce! Poročilo je pač nadaljni dokaz, da bo imel novi urednik pred seboj še mnogo neprijetnih in nevhaležnih nalog popravljanja skoraj kriminalnih napak šumarjev, ki so prišli za Molkom na vodilno mesto Prosvete, kamor niso sploh nikoli spadali! — O tem in še čem drugim bomo še spregovorili, ker tu ne gre samo za članstvo SNPJ, marveč za dobro ime vse slovenske skupnosti, ki ga je Prosveta vsa zadnja leta po blatu valjala!

Usoda Rosenbergov je zdaj odvisna od preds. Trumana

Sodnik, ki ju je obsodil, je zavrnil njun zadnji apel. Obsojenca ne kažeta nikakega kesanja.

NEW YORK. — Federalni sodnik Irving Kaufman ni hotel spremeniti smrtno obsodbe, katero je proglasil nad zakonca Rosenberg, "atomskima vohunoma", ki jima je bila dokazana špionaža in izdaja. — Zdaj preostane obsojencema samo še prošnja za pomilostitev na predsednika Trumana.

Sodnik Kaufman je, ko je zavrnil njuno zadnjo prošnjo, dejal: "Jaz še vedno čutim, da je bil njun zločin hujši od umora. Sovjetiji sta izdajala informacije o najbolj smrtonosnemu orožju, ki ga pozna človeštvo, s čemer sta izpostavila milijone svojih sodržavljanih smrtni nevarnosti in gotovi smrti. Poleg tega pa nista ves čas procesa kakor tudi ne po obsodbi pokazala najmanjšega znaka kesanja." Krogi, ki so blizu Bele hiše, so že dali razumeti, da predsednik Truman ne namerna storiti nikakega odklona glede pomilostitve pred svojim odhodom iz Bele hiše. To pomeni, da bosta morala zakonca Rosenberg umreti v tednu, ki se prične z 11. januarjem.

(Medtem pa se po vsej deželi vrše shodi in gibanja za njuno pomilostitve, ki jih prirejajo komunisti, njihovi sopotniki in drugi "človekoljubi". — Značilno je, da vsi ti ne protestirajo, češ da sta bila po krivem obsojena, temveč zahtevajo njuno pomilostitve v znamenju "človečanstva" in "usmiljenja". Mnogi žalostno in rutinsko obešanja izdajalcev" in izdajalcev v državah za železno zaveso, ki jih izvajajo njih komunistični vzori, pa so jim popolnoma v redu in nič ne apelirajo na "usmiljenje" in "človečanstvo" rabljev - tovarišev! ... Ured.)

NAJNOVEJŠE VESTI

NEW YORK. — Justifikacija obsojenih zakoncev Rosenberg je bila določena za 14. januarja ob 11. uri zvečer v Sing Singu. Teden justifikacije, ki se prične z 12. januarjem, je odločil sodnik Kaufman, ki ju je obsodil, datum in uro pa je določil United States maršal William A. Carroll.

NEW YORK. — Danes bo prišel v Združene države angl. premier Churchill, ki bo tukaj obnovil svoje prijateljstvo z novoizvoljenim predsednikom Eisenhowerjem, s katerim bo morda tudi razpravljal o umestnosti ali neumestnosti razgovorov s Stalinom.

CLEVELAND. — Župan Tom A. Burke je včeraj praznoval v krogu svoje družine 8. obletnico svojega županovanja mestu Clevelandu.

COLUMBUS. — Danes popoldne bo pričela zasedati zakonodajna država Ohio. To bo stopa zasedanje v njegovi zgodovini.

NEW YORK. — Stavkujoči vozniki avtobusov, katerih je na stavki 8,200, so odklonili nasvet newyorškega župana, da bi se sporazumeli s svojimi delodajalci in končali stavko.

CIO jeklarjem so bile v 16 letih zvišane mezde za 212 odst.

PITTSBURGH. — Organizacija jeklarjev, ki spadajo k CIO, je dne 2. januarja naznanila, da so se mezde jeklarjev zvišale za 212.1%, odkar so se jeklarji organizirali, kar se je zgodilo pred 16 leti.

Unija dalje naznanja, da se je življenjska cena dvignila v tem času za 94%. — Preden so se jeklarji organizirali, kar se je zgodilo leta 1936, so znašale povprečne mezde jeklarjev pri U. S. Steel korporaciji 66 centov na uro. Po poravnavi stavke v letu 1952 pa znaša povprečna mezda jeklarjev po \$2.06 na uro.

Zdr. države prispevajo največ za organizacijo Združenih narodov

NEW YORK. — Republikanski senator Wiley je v proračunskem odboru Glavne skupščine Zdr. narodov rekel, da si ameriški podporniki Združenih narodov težko razložijo, kako da Sovjetska zveza prispeva za Združene narode 9,85 odstotkov, dočim je Malenkov na 19. kongresu komunistične partije s ponosom ugotavljal, da je sovjetska pridelava danes tinajstkrat večja kot leta 1929, in da je od leta 1914 do 1951 naredila dolodek Sovjetske zveze za 83 odstotkov večji.

"Prepričani smo, da Zdr. narodi ne bodo mogli doseči finančne trdnosti toliko časa, dokler se bo pojavljalo obotavljanje in negotovost pred načelom enotretjinskega prispevka", je rekel Wiley, in nadaljeval: "Ta stvar našo vladu v času, ko daje Amerika na tisoče življenj in milijone dolarjev v podporo načelu Zdr. narodov v Koreji, še prav posebno zanima."

Dalje je senator Wiley naštel poleg glavnega rednega prispevka Združenih držav, ki znaša — 36,9 odstotkov vseh prispevkov, še prispevke Zdr. držav posebnim agencijam Združenih narodov za Korejo, ki znaša 64 odst. celotnega načrta, ameriško podporo za pomoč Palestini v višini 70 odst., ameriški prispevek za tehnično pomoč, ki znaša 60 odstotkov vseh prispevkov, in končno prispevek Zdr. držav za Mednarodni otroški sklad, v katerega dajejo Zdr. države 72% vseh prispevkov.

S temi številkami, ki jih je navedel senator Wiley, je hotel pokazati, da so Zdr. države doslej ne glede na žrtve z vsemi močmi podpirale delovanje Zdr. narodov, in hkrati poudaril, da s tem govorom neče napraviti vtisa, da Zdr. države grozijo z umikom svoje finančne podpore. Z njim je samo približ dejstva, taka, kakršna so.

Izjava senatorja Wileya je povzročila veliko pozornost in še enkrat dokazala, kako si danes v glavnem Zdr. države prizadevajo za ohranitev mednarodnega sdelovanja.

Sovjetsko olje za Avstrijo

DUNAJ. — Sovjetska administracija je naznanila, da bo Sovjetska zveza prihodnje leto prodala Avstriji nad milijon ton petroleja, katerega so sovjetske oblasti poprej zaplenile na avstrijskih oljnih vrelcih. — Tako se dela kupčija, primaruha!

BIZANTINSKO MALIKOVANJE RDEČIH CARJEV

BIZANTINSKO MALIKOVANJE komunističnih podpornikov Stalinu, Titu in podobnim rdečim cesarjem ne pozna meja. Ta ljudsko-demokratska pridobitev ali bolje obnovev egiptsko-grško-rimskih osladnosti uspeva tudi v Jugoslaviji. Ubogi redki čitatelji, ki morajo zaradi partijske pokorščine prebavljati osladne godlje slavošpevov na eni strani in histerično oblastnost na drugi strani, so v resnici obžalovanja vredni. Za časa komunističnega kongresa v Zagrebu so padala v čast in slavo Titu tako priskutna prilizovanja, da so se šibki želodeci kar obračali. — Stalinovski podrepaniki pa so celo črnogorske petoliznike prekosili. Na moskovskem partijskem kongresu so grški komunistični lakaji daleč prekosili same plesalce zlatega teleta in postavili v senco celo malikovanja, ki so jih od svojih podložnikov terjali stari rimski "božanski" cesarji. Moskovska "PRAVDA" poroča, da je grški komunistični poglavar Sahariedes v čast in slavo rdečemu božanstvu Stalinu, zažgal kadilo in je pri tem izgovarjal te besede: — "V Grčiji molijo žene in predvsem matere govoreč: 'Moj Bog, skrajšaj naše življenje za leta in prišlejo ta leta kot mlaute k življenju velikega Stalina. Nas je toliko, da bo Stalin na ta način živel vekomaj!'"

Vsa sredstva, tudi vernost ljudi služi za malikovanje rdečemu Džingiskanu v Kremlju.

Po novem zakonu se morajo javiti vsi inozemci ter imeti vedno pri sebi predpisane dokumente

Čas za prijavo na poštnem uradu ali pri imigracijskem oblastvu je 30 dni po 1. januarju. — Izpolnjene karte je treba oddati osebno v gori imenovanih uradih in se jih ne sme poslati po pošti.

JUSTIČNI DEPT. oddelek za imigracijo in naturalizacijo, nam je poslal v objavo sledeče važno naznanilo:

Clevelandski urad za imigracijo in naturalizacijo je sporočil, da zakon, ki je postal polnomočen 24. dec. 1952, zahteva, da mora VSAK inozemec, ki se je nahajal v deželi dne 1. januarja 1953, preskrbeti si in predložiti karto z naslovom (Address Report Card) v teku 30 dni izza tega dneva (1. januarja). Te karte se dobe od 1. jan. 1953 na vsakem poštnem uradu Zdr. držav; ko so izpolnjene, se jih lahko izroči vsakemu poštnemu uradniku (klerku) ali pa U. S. imigracijskemu uradu. Teh kart se ne sme pošiljati po pošti. Formularjev naslovov (Address Report Forms) iz leta 1952 se ne bo sprejelo. Poročila o naslovih otrok, ki so stari manj ko 14 let, morajo predložiti njih starši ali legalni varuhi. Urad mora dobiti tudi naslovne karte onih inozemcev, ki so bolni in ne morejo zdoma. Tem naj te karte preskrbe njihovi sorodniki ali prijatelji, izpolnijo naj jih doma, nato pa naj jih tista oseba (sorodnik ali prijatelj) osebno izroči poštnemu klerku ali imigracijskemu uradu. Oni inozemci, ki so začasno odsotni ob času te priglasišne periode, morajo predložiti svoje karte z naslovi v teku desetih dni po svojem povratku v Združene države.

Kdor ne bo izpolnil in izročil oz. predložil teh listin oziroma kart z naslovom, utegne biti kaznovan z globo, zaporom ali pa leportiran. Ta zakon dalje zahteva, da mora VSAK inozemec, ki je star 18 let ali več, po 24. decembru 1952 imeti zmerom pri sebi tako imenovano Alien Registration Receipt karto ali kak drug certifikat registracije, ki mu je — (ali če je ženska — ki ji je) bil dan ob izpolnitvi registracije in odtisov prstov, kar zahteva zakon glede inozemcev (Alien Registration Act) iz leta 1940. Vsi oni, ki ne bi imeli vedno pri sebi "receipt" karte ali certifikata o registraciji, utegnejo biti kaznovani z globo in zaporom.

Alien Registration Receipt Card utegne biti bele barve in vsebovati ime, naslov, registracijsko številko ter odtis desnega kazalca inozemca, ali pa utegne biti tudi zelena ter vsebovati ime, registr. številko, dan in kraj vstopa v Zdr. države in fotografijo inozemca. Razume se, da gornje odredbe ne veljajo samo za inozemce v Clevelandu in drugod po državi Ohio, temveč za vso deželo.

Novi grobovi

Mary Kadunc

V nedeljo dopoldne ob 11:30 je umrla na svojem domu na 307 East 156 St. Mary Kadunc, rojena Rostohar. Doma je bila iz Krške vasi in je prišla v to deželo leta 1908. V Evropi zapuščila brata Josepha, tukaj pa moža Josepha, sina Alberta in hčer Hermine Strainer. Zapuščila tudi tri vnuke. Bila je članica dr. Carniola Hive No. 493 of the Maccabees in Slovenski dom št. 6 SDZ. Njen pogreb bo iz Grdinovega pogrebnega zavoda na 17002 Lakeshore Blvd. Čas pogreba še ni bil določen.

Julia K. Berki

Na domu svoje hčere na 919 E. 72. St. je umrla v nedeljo zjutraj Julia K. Berki, rojena Szakacs. V Clevelandu je prišla iz New Yorka pred tremi meseci. Bila je vdova. Zapuščila hčer Claro Hefler, 3 vnuke in sestro. Pogreb bo iz Grdinovega pogrebnega zavoda na E. 62. St. v sredo zjutraj ob 9. uri. Pogrebna maša bo ob 9:30 v katedrali sv. Janeza na E. 9 St. in Superior Ave. ob 9:30. Pokopana bo na Kalvariji.

Frank Zupec

Snoči je umrl v Euclid Glenville bolnišnici Frank Zupec, stanujoč na 22851 Hadden Rd. Pogreb bo oskrbel Mary A. Svetek pogrebni zavod. Podrobnosti jutri.

Indija bo predložila nov mirovni načrt

NEW DELHI, Indija. — Informirani krogi trdijo, da bo Indija najbrž predložila Združenim narodom nov načrt za končanje korejske vojne.

Amer. letalo pogrešano nad Italijo

WIESBADEN, Nemčija. — Na poletu iz Nemčije v Atene na Grško se je izgubilo neko ameriško letalo, ki je pogrešano nad Italijo.

Razne drobne novice iz Clevelanda in te okolice

Letna seja

Nocoj ob osmih je glavna letna seja Kluba društev AJC na Recher Ave. Na seji bo izvoljen odbor za leto 1953, zato naj se udeležijo vsi stari in novi društveni zastopniki.

Prvorojenec

Josephu in Frances Masar na 1043 E. 68 St., se je rodil 22. dec. lani sinko - prvorojenec. S tem je postala Mrs. Pernach prvič, Mrs. Masar pa šestič stara mati.

Operacija

Anton Baraga, 22250 Chardon Rd., lastnik znane vinarne na 15322 Waterloo Rd., je bil 30. decembra pr. l. operiran v Lakeside bolnici. Želimo mu naglega okrevanja!

Smrt v Californiji

Mr. in Mrs. Frank Snyder z 71. ceste sta prešla iz Kalifornije brzojavko, da je tam naglo umrl bratranec Anton Lavriha, ki je šel tja pred tednom dni iskat zdravja. Njegov naslov je bil 10131 Central Ave., Garden Grove, Cal. Več let je stanoval na 1133 E. 167 St. v Clevelandu. Zapuščala žena, hčer, sina in mnogo sorodnikov.

Na obisku

Iz Gradca v Avstriji je prišla Ana Frosch, doma z Vrhnike, obiskat svoje brate Franka, Matveža in Karla Istenič, ki jih ni videla že 43 let. Trenutno se nahaja pri bratu Karlu na 7304 Dudley Ave., kjer jo prijatelji lahko obiščejo.

Nov odbor

Društvo sv. Cecilije št. 37 SDZ je izvolilo za leto 1953 sledeči odbor: Nettie Zarnick, 1209 Addison Rd., preds.; podpreds. — Cecilija Znidarsic; tajn. Louise Pika, 1176 E. 71 St., tel. — EN 1-2623, blagajničarka Mary Jeraj, Talmaga Dr. South Euclid, zapisničarka Dorothy Strniša. Nadzorni odbor: Mary Ottoničar, Theresa Smoltz, Fanny Majer; rediteljisa je Julija Bokar. Vsi slovenski zdravniki. Seje vsako drugo sredo v mesecu ob 7:30 zvečer v SND na St. Clair Ave. soba št. 4.

Uspela prireditelj Lige

Ligini igralci so včeraj nastopili s trodejsansko šaloigro "Trojčki." Velika dvorana Slov. nar. doma na St. Clair Ave. je bila še dokaj dobro zasedena. Dejanje na odru je gladko potekalo; igranje je bilo dobro. Gledalci so se odlično zabavali in se do dobra nasmejali. Več o prireditvi bomo poročali v "Kulturnem obzorniku" v četrtek.

Komunist Eisler ponižan

BERLIN. — Gerhart Eisler, bivši šef nemške komunistične propagande, je bil odpuščen in bo najbrž kmalu "odžagan", če ne bo kaj hujšega. Eisler je, kakor znano, rovaril po Ameriki, odkoder je pobegnil s poljskim parnikom Batoryjem v Nemčijo. — Zdaj se tega dejanja vsekakor kesa, ker bilo bi mnogo bolje v ameriški ječi kakor bo usoda, ki ga čaka.

Kardinal Spellman na potu v Rim

TAEGU, Koreja. — Kardinal Spellman je dne 31. dec. odpotoval preko Japonske v Rim. Ameriškega vojaka je označil kot "velikega moža naše generacije."

Bodi previden in pazljiv, pa se boš izognil marsikateri nesreči!

AMERIŠKA DOMOVINA

1117 St. Clair Ave. Henderson 1-0623 Cleveland 3, Ohio

Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays

General Manager and Editor: Mary Debevec

NAROČNINA

Za Zed. države \$10.00 na leto; za pol leta \$6.00; za četrt leta \$4.00.

Za Kanado in sploh za dežele izven Zed. držav \$12.00 na leto. Za pol leta \$7.00, za 3 mesece \$4.00.

SUBSCRIPTION RATES

United States \$10.00 per year; \$6.00 for 6 months; \$4.00 for 3 months.

Canada and all other countries outside United States \$12.00 per year; \$7 for 6 months; \$4 for 3 months.

Entered as second class matter January 6th 1908 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the act of March 3rd 1879.

83 No. 2 Mon., Jan. 5, 1953

O pokojni Titovi petletki

Ko je bil Tito še kolikor toliko veren učenec komunistov v Rusiji, je l. 1947 z velikim pompom razglasil svoj načrt, kako bo gospodaril prihodnjih 5 let. Ta njegov načrt je znan pod imenom petletka; narejen je čisto po ruskem vzorcu. Ob njenem rojstvu so komunisti v Jugoslaviji peli petletki nič koliko slave, trezni ljudje pa so zmajevali z glavjo, ker si niso mogli predstavljati, kako bo ta revna in po vojni izmzgana dežela premogla toliko kapitala, da bo plačala vse komunistične gospodarske načrte. Med njimi smo bili tudi mi in smo trdili, da je cel gospodarski načrt prevelik za jugoslovansko beračijo, da je preveč ohlapen, da v njegovem okviru vsak gospodarski pustolovec dela, kar hoče, da je vse sestavljeno kar tja v en dan. Naši nasprotniki so dolga leta trdili, da kritiziramo petletko samo iz golega sovražstva do komunistov v Jugoslaviji, da nismo stvarni, da iščemo samo napake, dobrih strani pa da videti nečemo. Mi smo se branili in prepričali se je vlekli dolga leta, dokler ga ni zaključil sam Tito na komunističnem kongresu v Zagrebu v novembru t. l. na ta način, da je — dal nam prav!

Tito je v svojem poročilu na tem kongresu obdelal tudi petletko in gladko priznal, da v Jugoslaviji njenih ciljev niso dosegli. Razložil je dosti nepristransko tudi razloge, zakaj se petletka ni posrečila. Najvažnejši med njimi so ti-le:

1.) Vsa petletka je bila zamišljena brez "pravih podrobnih načrtov." Tej Titovi trditvi ne more ugovarjati nihče, kdor je samo prebral zakon o petletki iz l. 1947. Ta zakon je sestavljen tako površno, vsebuje toliko nasprotstev v samem sebi in toliko pomanjkljivih številčnih podatkov, da bi ga v kaki drugi državi ne mogli vporabiti niti za zakonski osnutek. Ako je pa že sam zakon sestavljen tako površno, kako naj ga pa potem izvršujejo ljudje, ki znajo misliti dosledno in ne fantazirajo, kadar investirajo denar?

2.) Petletka je bila sestavljena po Titovih besedah tudi "brez prave gospodarske osnove in brez pravih računov." Posamezne gospodarske panoge so nametale skupaj nadrobno število o potrebah in stroških predlaganih investicij, ni pa bilo nikogar, ki bi te številke kontroliral in jih spravil v soglasje. Tako ni bilo nikogar, ki bi bil lahko presodil, kaj spada skupaj in kaj ne.

3.) Petletka se ni nič ozirala na to, koliko bo Jugoslavija sprostila letno uvoziti strojev in orodja in industrijskih surovin, čeprav je bilo že l. 1947 vsakomur jasno, da je dežela revna, da ima bore malo blaga za izvoz, in da si bo vsak, ki ima denar, premislil desetkrat, predno ji bo kaj posodil. Tiste, ki so sestavljali petletko, pa ta vprašanja, ali boljše rečeno te skrbi, sploh niso brigala, češ, nam bo že Rusija dala, kar bo potrebno, saj smo v sorodstvu z njo. L. 1947 so pa imeli že dveletno skušnjo s tem ruskim sorodstvom, pa ne preveč dobro, pa tudi ta skušnja jih ni prav nič zmoodrila.

4.) Tito očita svojim ljudem, da so pri petletki uganjali "grandomanijo," to se pravi, da so vse planirali na veliko in na debelo, in da se niso prav nič ozirali na to, kaj dežela premore in kaj rabi. Tako so postavljali velike tovarne in niso vedeli, odkod bodo dobili stroje in orodje zanje in odkod bodo dobavljali v zadostni količini tiste surovine, ki jih bodo rabile nove tovarne. Tudi o tem niso premišljevali, ali imajo kaj sposobnih ljudi za vodstvo takih tovarn in ali imajo dosti strokovnega delavstva za obratovanje v njih. Vse to jih ni nič brigalo, glavno je bilo, da je bil vsak načrt zamišljen in potem tudi zastavljen "na veliko." Šele sredi izvrševanja načrta so prišli na to, da so njihove sile preslabe in potem pustili pasti cel načrt. "Novi Beograd" je najlepši dokaz za to "grandomanijo." Vse, kar so tam investirali s tolikimi stroški in žrtvami, sedaj razpada v napol dogotovljenem stanju.

5.) Še eno stvar očita Tito tistim svojim pristašem, ki so naredili petletko in jo izvrševali, ki si mi nanjo niti misliti nismo upali. Trdi namreč, da so posamezne republike kazale vedno več "lokalnega patriotizma" in stremele k "republiški avtarkiji": vsaka republika v Jugoslaviji je hotela imeti na svojem področju kolikor mogoče veliko tovarn, da bi v slučaju potrebe shajala lahko tudi sama zase, in se ni prav nič ozirala na interese ostalih republik. Tako se je za kulislami vršil boj med posameznimi republikami, kdo bo kaj investirjal in gradil, za interese skupnega gospodarskega ozemlja se pa ni brigal nihče razven zvezne vlade. Ker je bil, kot smo rekli, cel načrt zelo ohlapen, nepregleden in nerazumljiv, je lahko vsaka republika ribarila v kalnem in tako na svoj način pripomogla, da je petletka propadla.

Tito je pri tej priliki tudi povedal, da so za časa petletke investirali celih 5,623 milijonov dolarjev (ne dinarjev) in da so jih povrh še Rusi s sateliti skupaj nasmukali za 423 milijonov dolarjev. Jugoslavija je torej zabila v petletko nad 6 milijonov dolarjev. Sedaj je razumljivo, zakaj so morali ljudje tako stradati dolga povojna leta. Cel narodni dohodek je tekom petletke cenjen na kakih 20 milijonov dolarjev, in od tega je Tito zabil v petletko kar okoli 30%! Ako si mora berač utrgati od ust kar 30%, je to zanj hud udarec. In kakšen je uspeh petletnih investicij? Na to vpraša-

nje je pa odgovoril na komunističnem kongresu ljubljanski komunistični paša Miha Marinko. Povedal je namreč, da jugoslovanski delavec naredi pri istih strojih komaj polovico tega kot nemški delavec. Z drugimi besedami se to da povedati takole: V Nemčiji bi bilo treba investirati samo tri milijone in bi nemška produkcija dala za trg ravno toliko blaga kot jugoslovanska pri investicijah od 6 milijonov. Sklep: To je komunistično gospodarstvo!

J. A.

BESEDA IZ NARODA

Vabilo članstvu dr. Najsv. Imena fare sv. Vida

Cleveland, O. — Praznik Najsvetejšega Imena je prvo nedeljo v januarju, toda večina družva ga praznuje drugo nedeljo. Tudi društvo Najsvetejšega Imena v fari sv. Vida bo slovesno obhajalo ta praznik v nedeljo 11. januarja.

Pri čsmi sv. maši bomo skupno pristopili k svetemu obhajilu. Tokrat smo za eno uro zgodnejši, ker nas je toliko, da smo pri deveti maši, ki je namenjena prvenstveno za otroke, delali že drenj. Vsi moški naj se torej zbero od 7:30 do 7:45 v šoli sv. Vida, odkoder bomo skupno odkorakali v cerkev.

Po sv. maši se vrnemo v šolsko dvorano, kjer bomo imeli najprej dober zajtrk, nato pa sejo. Ustoličeni bodo uradniki družva za l. 1953. Predsednik je Charles Vintar, podpredsednik Donald Močnik, tajnik Joseph Bokar, blagajnik pa Joseph Starin. Na dnevnem redu je tudi nekaj kratkih govorov.

Popoldne ob dveh bo skupna ura molitve v cerkvi, nato pa slovesen sprejem vseh članov, ki so stopili v društvo tekom preteklega leta. Vabimo vse moške, posebno tiste, ki še niste vpisani. Prav bi bilo, da bi vsak veren katoliški mož in fant pristopil v to pomembno cerkveno društvo. Dolžnosti članov so lahke, dobrobiti številne. Član je dolžan dajati dober zgled in ne sme nikdar rabiti Jezusovega imena brez potrebe, udeležiti naj se skupnega mesečnega sv. obhajila in mesečnih sej. Društvena članarina znaša \$1.25 na leto. Če bi jo kdo ne mogel plačati, to seveda ni nobena ovira članstvu. Član naj vedno nosi znak družva!

Član je deležen mnogoterih odpuškov za skupno sv. obhajilo, za udeležbo sej in zborovanj. Vsako leto je darovanih več sv.

maš za vse žive in mrtve člane družva. Če kak član ali njegov ožji sorodnik umrje, zmoližni člani zanj sv. rožni venec in darujejo za sv. maše. Je pa seveda še nešteto drugih duhovnih koristi, ki jih prinese članstvo v tem društvu.

Zadnji čas se je vpisalo tudi precej starejših članov in novih naseljencev. Pridružite se jim! Na svidenje v nedeljo 11. januarja dopoldne in popoldne!

Michael Kolar.

Nekdanji Clevelandčan vošči srečno novo leto

Cleveland, O. — Janez Košak iz Novega mesta na Dolenjskem, ki je bil nekdanji več let med nami in se ga starejši rojaki gotovo še spominjajo, mi je poslal pismo, ki bo morda marsikateremu zanimalo. Takole piše:

"Oprosti, da Ti nisem pisal in se zahvalil za poslani koleder. Prav lepa hvala za vse! Če se ozrem v preteklost, se spominjam lepih let, ki sem jih preživel v Ameriki. Dne 8. novembra je preteklo 54 let, kar sem zapustil Cleveland, kjer sem preživel sedem let. Ta doba mi je vedno v spominu. Slovenci so prišli sedaj na višjo stopnjo gospodarskega napredka. Lepo je bilo življenje, ko smo bili Slovenci vsi lepo enotni. Danes ko Ti pišem, sem nastopil 93. leto, imam pa še vedno dober spomin in vid. Upam, da si tudi Ti zdrav. Tebi kot vsem rojakom v Clevelandu voščim srečno novo leto."

Janez Košak je torej stopil že v 93. leto starosti, pa se še vedno rad spominja onih let, ki jih je preživel v naši naselbini. Naj mu Bog da zdravja, da bo dočkal še dosti let. Verjetno bo vesel, če ga rojaki, ki gredo na obisk v stari kraj, obiščejo.

Anton Grdina, st.

Atomska energija v vojni in miru

Angleški časnik "Yorkshire Post" je nedavno objavil članek znanega angleškega strokovnjaka za raziskave atomov Kennetha Fearnsidea, ki je delal v Harwellu, zdaj pa je ravnatelj podjetja za razvoj izotopov. Fearnside piše o "ukrotitvi" atomov in pravi med drugim:

"Čeprav uporaba atomske energije v industrijske namene v Veliki Britaniji še ni prišla v donosno fazo, je zelo pomembno dejstvo, da bo zgrajena prva angleška atomska elektrarna, ki bo veljala nad en milijon funtsterlingov. Močno sežneta para, ki bo dajala toploto iz atomske baterije, bo s plinom gonila turbine, le-te pa bodo na običajen način proizvajale električni tok. Proizvodna cena električnega toka iz atomske energije v bližnji bodočnosti najbrž ne bo večja, morda pa celo nižja od cene na običajen način pridobljenega toka. Zgraditev atomske elektrarne bo sicer veljala trikrat toliko, kakor navadna elektrarna, zato pa bo atomska trošila samo tretjino goriva. Znanstveniki domnevajo, da atomskega goriva v reaktorju 15 do 30 let ne bo treba zamenjati.

V atomski elektrarni bodo visoke peči na premog ali koks zamenjali atomski reaktorji. Ze sam prihranek premoga bi gospodarsko veliko koristil Veliki Britaniji, ker bi ga ostalo več za

izvoz. To je zelo važno, če pomislimo, da poraba premoga v angleških elektrarnah hitro narašča in da se bo leta 1960 povečala še za 13 milijonov ton letno. Prišel bo čas, ko bo imel mirni atom, ukročen in vprežen v industrijo, čedalje večjo vlogo kot vir energije. V Avstraliji in Južni Afriki bi lahko atomske elektrarne črpale vodo za namakanje nerodovitnih krajev in prinesle blaginjo njihovim prebivalcem.

Ali bomo v dogledni bodočnosti doživeli, da bomo videli velike ladje voziti z atomsko energijo? To se bo nedvomno zgodilo tudi z manjšimi ladjami. Ze zdaj bi lahko postavili na 10,000 tonsko ladjo atomski reaktor. Ladja bi vozila leto dni in porabila smo za \$100 goriva. Reaktor ne bi zavzel več prostora, kakor ga potrebuje 45-litrska kanta. Da pa bi preprečili radioaktivnost baterije, bi jo morali oviti z 1.8 do 2 m debelim plaščem iz armiranega betona. To bi bila precejšnja teža, ki bi jo bilo treba pravilno porazdeliti. Na 10,000-tonskih ladjah imajo navadno kakih 3000 ton zalog goriva. Reaktor z zaščitenim plaščem skupaj s strojem ne bi bil težji.

Anglija je zdaj največji izvoznik stranskih proizvodov atomske energije, kakor so radioaktivni izotopi in druge radioaktivne spojine. To je novo orodje

za zdravnike, kmetovalce, industrijska podjetja in znanstvenike, da pomagajo zdraviti ljudi ter dvigati kmetijsko in industrijsko proizvodnjo. V Harwellu izdelajo na leto 12,000 pošiljk radioaktivnih izotopov. V letošnjem letu jih bodo izdelali 4000 za izvoz v 37 dežel. Izotope pošiljajo v posebnih škatlah, izolirane tako, da se človeku, ki ima opraviti z njimi, ni treba bati za zdravje. Izotope pošiljajo večinoma z letali, ker jih je treba hitro porabiti.

Industrijska središča Jorkshira že uporabljajo radioaktivne izotope. Z njimi lahko izmerijo celo milijontinko centimetra obrabe strojev ali nabiranje usedlin med delom. Z njimi lahko pregledajo v minuti 300 avtomatično polnjenih škatel. Izotope uporabljajo tudi v radiografiji, v pregledovanju industrijskih izdelkov z roentgenskimi žarkovi, da odkrijejo napake v strukturi.

Angleški zaklad v pečini

V Angliji so nedavno objavili podatke o kraju, kjer so bile med drugo svetovno vojno skrite dragocene zbirke umetnin in razne druge dragocenosti, med njimi mnogo nakita. Angleži so se bali nemške invazije, zato so prenesli dragocenosti v gore Severnega Walesa. Spravili so jih v pečine s primerno temperaturo za zaščito slik. Vlago iz gorskega zraka so vsesavali po-

sebni aparati. Dohod do skrivališča je bil skrbno prikrit.

Rubensonove slike iz slavnostne dvorane White Halla, umetnine iz angleške admiraltete in nekateri predmeti iz Westminsterke opatije so bili posebno dobro skriniti in zavarovani. Angleška javnost pa še zmerom ne ve, kje so bili med vojno skriniti kronski dragulji. Znano je samo, da so bili "na varnem".

Propadanje japonske umetnosti

Sredi minulega stoletja je prodrla na Japonsko evropske civilizacije. Čeprav je prinesla Japoncem mnoge pomembne pridobitve sodobnega življenja, ki so pripomogle k njihovem naglemu razvoju, je tudi mnogo pripomogla, da so izgubili razni japonski narodni običaji in da je začela japonska umetnost propadati. To je zlasti značilno za tradicionalno japonsko slikarstvo, ki je izgubilo vse svoje čare in se uklonilo dekadentnim strujam zahodne Evrope.

Na Japonskem zdaj težko najdeš originalne japonske slike ali kipe. Japonski umetniki večidel samo posnemajo zahodnoevropsko umetnost. Namesto lepe japonske skulpture, bogate z raznimi podrobnostmi in značilne za Japonsko, vidiš v tokijskih galerijah in umetniških salonih abstraktne kompozicije, ki govore samo o slabem vplivu evropeizacije Japonske.

Sem in tja po Pennsylvaniji

Poroča Majk

Pittsburgh, Pa. — V novem letu smo. Ljudje drug drugega pozdravljamo, izražamo drug drugemu iskrena novoletna voščila, kar je lepa navada za civilizirane ljudi. Obenem se oziramo nazaj v preteklo leto, računamo in pregledujemo, kaj in koliko smo napredovali v tem in onem in zraven že delamo načrte za bodočnost v tem letu, ki smo ga pravkar nastopili. Nič novega. Tako delamo in ravnamo vsako leto. Oni, ki so živeli pred nami, so tudi tako delali, in tudi zanjami bodo tako delali. Življenje in razmere zahtevajo tako.

Zadnji teden sem ponovno prebral nekatere prejšnje številke Ameriške Domovine in sem se smejal tistemu Matevžu tam iz La Salle, ki opisuje, kako je njegov prijatelj Jože šel na sveti večer v ris, da bi videl, kaj se bo godilo v drugem letu. To so seveda le legende, ampak, kako rad bi šel človek, če bi bilo mogoče kaj videti v bodočnosti v kak ris, da bi videl, kaj se za človeštvo pripravlja v prihodnosti. Za politični ris, ki obdaja svet vemo vsi. Svet je razdeljen v dva tabora v Zapad in Vzhod. Vzhod je prišel pod vpliv komunizma in mora kaj dosledno plesati, kakor mu gode in življenja v komunizmu ali kakkega pomirjevanja ne pozna. Tiste, ki jim ne zaupajo, ali jim ne ugajajo, ali ki se upajo kaj po svoje misliti, pošiljajo v stotisočih v taborišča prisilnega dela v daljno Sibirijo, odkjer ni povratka, ali pa jim sekajo glave, kakor farmarji, kadar porezujejo v zelnih zel-nah glave. Ali si naš in to ves, ne tako le pol sem, pol tja, ali te pa pošljemo v naše vice, v naš komunistični pekel in pa v krstvo deželo.

Zapad gleda na Vzhod z vso nervoznostjo. Da misli komunizem na resen krvav business, kamor koli pride in kjer koli se skuša uveljaviti, to Zapad ve. Zato je Zapad nervozen

in se pripravlja, da bi se proti krvavemu komunističnemu businessu zavaroval. Hite sklepati pogodbe, dogovore, skupno se oborožujejo in zalagajo drug drugega z orožjem in vsem, da bi bila varnost in zaščita čim večja in čim bolj učinkovita. Veliko se je doseglo in veliko se še bo pri obrambi proti komunizmu. Zapad je veliko zamudil in to tudi spoznavna. Nobena zadeva ni rešena, dokler ni prav rešena. In socialne razmere v svetu niso nikdar prav rešene, vsaj za stalno ne, to zato ne, ker življenje jih spreminja iz dneva v dan. Vsak dan prinaša nove zahteve in potrebe. Kar je bilo včeraj dobro, ni danes več. Razmere vsak dan odpirajo na novo svoja usta, kakor mladi ptiči v gnezdu. Zato stalnega ni nič. Motijo se tisti, ki mislijo in upajo, da bo socialne težkoče v svetu rešil komunistični red. Ta še najmanj!

Svetu daje okuštati svoje metode, ampak teh metod bo svet kmalu sit. Tam, kjer jih uporabljajo so jih že siti in se jim kaj toži po prejšnjih načinih gospodarskega, političnega in socialnega življenja. Pa so mislili povsod, da jim bo komunizem nebesa odprl! Odprl pa jim je pekel. Tudi obljubljal jim je to in še danes obljublja, ampak vse njegove obljube so le laži. Laž pa ima kratke noge. Ljudem obljublja svobodo, demokracijo, pa jo nikomur ne da. Obljub in laži se pa vsak kmalu naveliča.

O Ludoviku XVI. so pravili, da je šel nekoč v Alpe k neke-mu menihu po svet, kaj in kako naj bi uredil državo, da bi bilo za vse prav. Menih mu je ponovil Kristusov nasvet: Bodi pravičen, delaj dobro, daj ljudstvu kar mu po pravici gre, ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, in vedno boš v pravem. Tega nasveta ni izvajal, padel je. Za njim so padali nasledniki. Padali so vladarji po drugih deželah. Padajo še danes.

Preprosto je pojasnilo, pa obsega vso državniško modrost, brez te temeljne modrosti ni pravilne uredbe ne v gospodarskem, političnem ne socialnem življenju. Zakaj svet ne skuša razumeti bolj to modrost, mesto da se ukvarja z utopijami, v katerih ni drugega kakor same prevare?

Statistični urad za zgube po požarih je objavil te dni poročilo, v katerem navaja, da z guba vsled ognja ali požarov v Ameriki znaša za leto 1952 nekaj nad \$770,000,000, kar je nad 6% več kakor lani. Visoka svota, ki gre v pepel.

Drugo zanimivo število, ki ga podaja statistični urad je, da v letu 1952 bo znašala avtomobilska proizvodnja nad 4,350,000 avtomobilov vseh vrst. Avtomobilska industrija predstavlja ogromno industrijo v deželi. Predno se izdela tako število avtomobilov, je treba precej delavnih rok, pravič za proizvodnjo raznega materiala, ki je uporabljen pri izdelovanju avtomobilov. Količ delovnih rok je potreba, predno se ves material izoblikuje v predmete, iz katerih se avtomobil izdelava in koliko rok je treba, da se potem blago in vse izdela v avtomobile. Koliko prodajalcev je potem na delu in koliko še drugega posstranskega businessa je zraven. Avtomobil res predstavlja ogromen promet v našem narodnem gospodarstvu.

Iz Las Vegas, Nevada, je prišlo nedavno poročilo, ki pove, da znani hollywoodski igralec Mickey Rooney se je to zadnji jesen že četrto poročil. Star je baje okrog 32 let. Kakšno življenje je to? Hollywoodsko seveda!

Mobilizacija, ki določa po 50,000 rekrutov mesečno ne bo znižala mesečnega določenega števila. Zgube v Koreji so previsoke, pravi obrambni urad v Washingtonu, da bi bilo mogoče izpolnovati mobilizacijski načrt, ki ima namen doseči do srede prihodnjega poletja število 3,700,000 mož v ameriški armadi.

"The Foe We Face", je naslov seriji člankov, ki jih je objavil Kingsbury Smith te dni v Hearstovih listih. Smith piše, da Sovjetska zveza, to je Rusija, ima zdaj do devet milijonov mož pod orožjem, kar je več kakor pa je Rusija kdaj imela pod orožjem toliko mož celo v vojnem času. Rusija potroši 26 1/2% od vseh dohodkov za oboroževanje. Na Daljnem Vzhodu imajo Rusi do 3,500,000 mož v zaledjih za mejo ob rusko-kitajski in mandžurski meji. Čemu to oboroževanje, čemu ta moč, če so komunisti tako miroljubni kakor zatrjujejo?

"Sun-Telegraph" je objavil pred nedolгим žalostni slučaj, v katerem opisuje, kako je Steve Ribnikar, 27 let star mesar po poklicu, zamenjal tri leta staro hčerko za avtomobil. Stanuje v North Braddock in je razporečen. Ko so ga na sodnijski vprašali po vzroku, zakaj je to naredil, je Ribnikar pojasnil, da je videl v listih, da neki par v Pasadena, Tex., išče otroka, da bi ga adoptiral. On Ribnikar pa da ima več računov za plačati za stanovanje in hrano in račun za zdravniške. Napravil je dogovor za avtomobil in \$500 gotovine. Stvar je prišla na uho oblasti in ta ga je prišla ravno, ko je mislil vnovčiti ček za \$500. Kak slučaj!

Smrtna kosa je pobrala pred nedolгим rojaka Frank Fabec, ki je bival na 5118 Broad St. Pokopan je bil iz cerkve Marije Vnebovzete na 57. cesti. — Na severni strani pa je umrla 66 let stara Anna Vučinič. Pokopana je bila iz pravoslavne cerkve sv. Jurija. — Naj počivata v miru!

SREČNO ZDRAVO NOVO LETO VSEM ČITATELJEM A. DOMOVINE!

"SLOVENIJA" IZHAJA
DVAKRAT NA MESEC
KOT PRILOGA
AMERIŠKE DOMOVINE

Leto IV.

Številka 1

SLOVENIJA

GLASILO SLOVENSKE KATOLIŠKE SKUPNOSTI

DOPISI ZA
"SLOVENIJO"
NAJ SE POŠILJAJO
NA NASLOV:

"SLOVENIJA"
6117 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio

Slovenska misel ob novem letu

Ko se človek poslavlja od starega leta in prestopa prag v novo, je primerno in pametno ozreti se nazaj, pa tudi upreti pogled naprej proti nalogam v bodočem letu. Tako navadno napravi vsak izmed nas glede zasebnega življenja. Pri pogledu na leto, ki je zatonilo v večnost, bo marsikateri med Slovenci po širnem svetu, ki ga doseže naš list, mogel ugotoviti, da se je spet za doberšen del približal razmeram, ki so kolikor toliko znosne, če ne zadovoljive. Tu mislim predvsem na begunce, ki so se razselili po svetu. Po letih takega begunskega življenja smo vsaj spet postali ljudje; ljudje, ki čutijo, da ne žive več od miloščine, in ki niso več odvisni od muh raznih oblastnikov in komandantov. Življenje je dobilo ponovno svoj smisel tudi za ta svet. S težavami se je kajpak treba boriti na vse strani ali ta borba ima vsaj svojo vrednost v zavesti, da do gotove mere vendarle vsak sam kuje svojo bodočnost v novih razmerah in okoliščinah.

Pri motrenju bodočih nalog ima sleherni slovenski razseljenec pred očmi rast in napredek svojega zasebnega stanja in položaja. Neuporno dela načrte in išče potov, kako bi si izboljšal svoj gospodarski in socialni položaj, kako bi se osamosvojil in dosegel neko mero blagostanja. Vse to je razumljivo in je prav. Vsem slovenskim ljudem želimo, da bi se jim njih načrti in stremjenja v novem letu uresničila do najvišje možnosti. Pomagaj si sam, pa ti bo tudi Bog dal svoj blagoslov, če so tvoji načrti v skladu z njegovimi zapovedmi in njegovo voljo.

Kar sem do sedaj napisal, pa ni tisto, kar sem pravzaprav napisal hotel, ko sem v naslovu zapisal: Slovenska misel ob novem letu.

Slovenci smo — tako je mati djala, ko nas je, dete, pestovala. Ali bi ne bilo prav, če bi se vsak naš človek ob vstopu v novo leto resno vprašal: Koliko je Slovenca v meni? Ali se nisem v teh letih borbe za goli obstanek v tujem okoliščini pogreznil v narodno brezbriznost? Ali nisem v hlastanju za gmotnimi dobrinami pozabil, zakaj sem danes kot izseljenec — begunec v tujini?

Slovenski begunci smo zapustili domovino koncem druge svetovne vojne s popolnoma določenim programom: da se naprej borimo zoper hudičev oblast v rodnem kraju in se vrnemo, ko bo ta oblast strta v prah. Res se je od onih strašnih dni, ko smo s takim trdnim programom v duši bežali pred pošastjo, kateri smo bili proti svoji volji prodani, pa do danes naše spoznanje izčistilo in izbistilo. Spoznali smo, da bo borba dolgotrajna in da si moramo iskati novih krušnih domov, da jo bomo izdržali. Vse drugo je ostalo, kakor je bilo; še mnogo več. Razvija se v podobne svetovne široke oblike, kakor smo jih pred leti mi sami doživljali doma. Pred pičlimi 10 leti smo bili Slovenci razdeljeni v dva nespravljiva tabora — danes je tako razdeljen ves svet.

Naša domovina in naš slovenski narod, čigar krvni sinovi in hčere smo, pa v vsej tej dobi živi v tako strahotnih razmerah, da podobnih ne najdemo nikjer. Berete časopise in pisma od doma in mnogo teh strahot zveste. Ali rečem vam, kar zveste, je le drobec krute resnice. Da ljudje dobesedno stradajo zaradi popolnoma zavzojene komunistične gospodarske politike, je strašno. Ali še bolj strašno je, če živijo lačen v ječi in si pomagati ne more. Desetkrat huje je, če ti vzamejo trgovino ali obrtno delavnico ali kmetijo in te s silo vdinajo za hlapca. Stokrat huje je, da ti zapeljujejo mladi rod in ga učijo sovražiti Boga in bližnjega. Še huje je, da si njih sovražnik, če hodiš v cerkev in moliš. To ni več življenje, to je pekel. Kakor ob novem letu kaže, se bo vse še poslabšalo. Zlasti vera in duhovščina gledata v krvave oči novega preganjanja, ko so pretrgane vezi z Vatikanom.

V očigled vseh takih groznih dejstev v domovini se vprašamo danes ta dan: Kaj je z našim programom, ki smo ga nosili v srcih, ko smo prestopali meje ljube domovine?

Nekaj let svojega begunskega življenja nismo mogli s programom na dan. Svobodni, nekomunistični svet je ljubkoval s komunizmom in mi smo bili v očeh mnogih nepo- učenih ljudi izdajalci naroda in domovine. Danes — po sedmih letih — smo zavezniki svobodnega sveta zoper skupnega sovraga — komunizem. (Titovo obupno opletanje na tleh med dvema stoloma nobenega resnega svobodoljubnega človeka ne moti!) Danes je naš program iz leta 1944-45 program vsega svobodnega sveta. To je prva naša velika zmaga.

Toda, kje smo mi svobodoljubni, Bogu zvesti Slovenci, ki smo ta program takorekoč prvi postavili, danes? Ali smo pozabili, da je zanj dalo srčno kri tisoče in tisoče naših bratov in sestra? In da smo mi sami zaradi upora zoper komunizem vse zapustili in šli v trdi, tuji svet?

Slovenci smo — živi udje onega živega narodnega telesa, ki se doma zvija v smrtnih bolečinah, izročen največjemu zlu, ki ga je moglo zadeti v njegovi 1500 letni zgodovini. Ali ne obsega naš program posebnega naročila, naj molimo, govorimo, pišemo in delamo na vse načine za rešitev onih doma, ki lahko samo še molijo — če jih nihče ne vidi?

Ob prestopu v novo leto 1953 naj napolni naša srca slovenska misel dolžnosti do naroda in domovine. Ta misel naj izzori v trden sklep, da hočemo aktivno sodelovati v borbi za čimprejšnjo osvoboditev naroda. Naša borba pa bodi organizirana.

Na zadnjem komunističnem kongresu v novembru 1952 je Kidrič zopet enkrat samo poučeval svoje pristaše o sedanjem gospodarskem redu v Jugoslaviji. Povedal jim je tole:

Razvoj jugoslovanskega gospodarstva po novih načelih se je že toliko razčistil, da v njem ugotovimo sledeče osnovne činitelje, ki ga sedaj vodijo:

1.) Upravljanje podjetij, posebno industrijskih, so sedaj že skoraj povsod prevzeli delavski sveti in njihovi delegatje, dočim upravlja vso proizvodnjo v Rusiji in satelitskih državah samo in edinole država, po ostalem svetu pa "kapitalisti." Na ta način so komunisti v Jugoslaviji spravili svoj program zopet na tisto pot, ki so se od nje odmaknili kominformisti, da morajo namreč podjetja upravljati "neposredni proizvajalci," kar po Titovem mnenju država in zasebni kapitalisti niso.

2.) Vsa lastnina na proizvodnih sredstvih je društvena, ljudska ali narodna, kakor že hočete; ni torej državna, kot je v kominformističnih državah, in tudi ni zasebna, kot je po ostalem svetu.

Zastopstvo ljudske lastnine je imela dosedaj v Jugoslaviji država; sedaj pa jo hočejo komunisti v Jugoslaviji izročiti novim zastopnikom, ki so bližji ljudstvu, kot je država: mestnim in okrajnim ljudskim odborom. Tako bo mestni ljudski odbor v Ljubljani nastopal kot zastopnik ljudske lastnine pri 490 podjetjih, radovljiški okrajni odbor pri 142 podjetjih (med njimi so tudi Jesenice), krški pri 132 podjetjih, sežanski pri 129 podjetjih itd.

3.) Ti novi gospodarji se bodo pa morali ravnati po "objektivnih gospodarskih zakonih" in ne več po predpisih državne birokracije. Kakšni so ti "objektivni gospodarski zakoni," tega Kidrič ne pove, pač pa trdi, da jih je državna uprava samo dušila, da je bil boj proti tem zakonom jalov in da je rodil samo zmešnjavo in birokratizem. Zato država nima več pravice do poseganja v gospodarsko življenje; to sme delati samo v sili, in še takrat samo začasno.

4.) "Objektivni gospodarski zakoni" so pa muhasti; ne dopuščajo samo "stihije," ki je sedaj prišla pri komunistih v Jugoslaviji zopet do veljave, ampak tudi krize, nadprodukcijo, brezposelnost, stagnacijo. Teh stvari pa v jugoslovanskem gospodarstvu ne sme biti, in zato je treba te zakone "društveno obvladati." To "društveno obvladanje objektivnih gospodarskih zakonov" si pa titovci predstavljajo takole: da se ne bi produciralo premalo, se mora vsakemu podjetju predpisati, koliko mora najmanj proizvajati na leto; ako tega ne naredi, se delavstvu dotičnega podjetja avtomatično zmanjšajo dohodki. Da se ne bo

Svobodni, demokratični narodi se organizirajo v stranke, da preko njih izvajajo svoje pravice. Slovenska stranka, ki se v vsej svoji zgodovini nikdar ni izneverila slovenstvu in Bogu, je Slovenska ljudska stranka. Kot predstavnica ogromne večine naroda, stopa SLS — le drobec stranke v begunstvu — na čelo boja za osvoboditev naroda izpod slovenstvu in Bogu sovražnega komunizma. Ne govorite, da s strankino politiko sedaj načrtujete imeti nikakega posla. K čemur pozivamo, ni stranka in njeni strankarski nameni. Pozivamo k skupni borbi za čimprejšnjo osvoboditev Slovenije. In v tej borbi je SLS aktivna sila. Kako bo s politiko po zlomu komunizma doma, bo svobodno odločil narod v domovini.

V tem zgodovinsko odločilnem razdobju naj vse Slovence izven Slovenije vodi ena misel: Slovenska misel dolžnosti do naroda in domovine. S to mislijo začnimo leto 1953 in iskreno, aktivno podprimo vsako organizirano akcijo, ki vodi k vstajenju naroda.

"Nov gospodarski red" v Jugoslaviji

produciralo preveč, zato mora pa poskrbeti Narodna banka; kjer bi obstojala taka težnja, tam banka zapre kredit. Ako pa ni denarja, se pa ne more producirati. Kreditna politika Narodne banke mora biti taka, da preskrbi vsakemu podjetju dosti denarja za minimalno proizvodnjo, da pa mu omeji kredit, ako bi podjetje hotelo proizvajati preveč. Kaj je ta "preveč," si komunisti še niso čisto na jasnem. Pa tudi pri določevanju minimalne produkcije imajo komunisti sitnost, ker jim manjka skušnje.

Druga luknja v tem "društvenem obvladavanju objektivnih gospodarskih zakonov" so pa preveliki zaslužki, ki jih novi sistem omogočuje. Te skušajo komunisti v Jugoslaviji onemogočiti z velikimi dodatnimi davki, kar se jim pa zmeraj ne posreči. Iščejo torej novih načinov, kako bi take dobičke pri posameznih posebnostih podjetij onemogočili.

5.) Komunisti v Jugoslaviji stoje na stališču, da delavcu NE pripada vse, kar je zaslužil, da je torej prav, da ne dobi "presežka dela." V kapitalističnem gospodarskem redu, da presežek poberejo podjetniki in ga vtaknejo v svoj žep, kolikor ga jim država ne pobere v obliki davkov. V kominformističnih državah pa pobere ta presežek dela državna birokracija in razpolaga z njim brez sodelovanja delavstva. Od sedaj naprej pa bodo pri uporabi tega presežka imeli voljo besedo tudi delavci, kajti političnim parlamentom, zbornicam in zastopstvom so sedaj pridejani še "sveti proizvajalcev," kjer bodo delavci imeli glavno besedo. "Sveti proizvajalcev" pa bodo po moči in komptenci enakovredni političnim zastopstvom in tako lahko vplivali na razdelitev presežka dela ali kot pravijo komunisti: "na prelivanje presežka dela."

6.) Ker je Jugoslavija prešla na sistem svobodnega trga, se mora sprijazniti s tem, da ima na svobodnem trgu vsaka reč svojo ceno, torej tudi kapital, ki je vložen v investicije. Zato bodo podjetja morala za ta kapital plačevati obresti in amortizacijo; to pa ne samo za kapital, ki ga bodo najemala od sedaj naseljenosti, stagnacijo. Teh stvari pa v jugoslovanskem gospodarstvu ne sme biti, in zato je treba te zakone "društveno obvladati." To "društveno obvladanje objektivnih gospodarskih zakonov" si pa titovci predstavljajo takole: da se ne bi produciralo premalo, se mora vsakemu podjetju predpisati, koliko mora najmanj proizvajati na leto; ako tega ne naredi, se delavstvu dotičnega podjetja avtomatično zmanjšajo dohodki. Da se ne bo

produciralo preveč, zato mora pa poskrbeti Narodna banka; kjer bi obstojala taka težnja, tam banka zapre kredit. Ako pa ni denarja, se pa ne more producirati. Kreditna politika Narodne banke mora biti taka, da preskrbi vsakemu podjetju dosti denarja za minimalno proizvodnjo, da pa mu omeji kredit, ako bi podjetje hotelo proizvajati preveč. Kaj je ta "preveč," si komunisti še niso čisto na jasnem. Pa tudi pri določevanju minimalne produkcije imajo komunisti sitnost, ker jim manjka skušnje.

Druga luknja v tem "društvenem obvladavanju objektivnih gospodarskih zakonov" so pa preveliki zaslužki, ki jih novi sistem omogočuje. Te skušajo komunisti v Jugoslaviji onemogočiti z velikimi dodatnimi davki, kar se jim pa zmeraj ne posreči. Iščejo torej novih načinov, kako bi take dobičke pri posameznih posebnostih podjetij onemogočili.

5.) Komunisti v Jugoslaviji stoje na stališču, da delavcu NE pripada vse, kar je zaslužil, da je torej prav, da ne dobi "presežka dela." V kapitalističnem gospodarskem redu, da presežek poberejo podjetniki in ga vtaknejo v svoj žep, kolikor ga jim država ne pobere v obliki davkov. V kominformističnih državah pa pobere ta presežek dela državna birokracija in razpolaga z njim brez sodelovanja delavstva. Od sedaj naprej pa bodo pri uporabi tega presežka imeli voljo besedo tudi delavci, kajti političnim parlamentom, zbornicam in zastopstvom so sedaj pridejani še "sveti proizvajalcev," kjer bodo delavci imeli glavno besedo. "Sveti proizvajalcev" pa bodo po moči in komptenci enakovredni političnim zastopstvom in tako lahko vplivali na razdelitev presežka dela ali kot pravijo komunisti: "na prelivanje presežka dela."

6.) Ker je Jugoslavija prešla na sistem svobodnega trga, se mora sprijazniti s tem, da ima na svobodnem trgu vsaka reč svojo ceno, torej tudi kapital, ki je vložen v investicije. Zato bodo podjetja morala za ta kapital plačevati obresti in amortizacijo; to pa ne samo za kapital, ki ga bodo najemala od sedaj naseljenosti, stagnacijo. Teh stvari pa v jugoslovanskem gospodarstvu ne sme biti, in zato je treba te zakone "društveno obvladati." To "društveno obvladanje objektivnih gospodarskih zakonov" si pa titovci predstavljajo takole: da se ne bi produciralo premalo, se mora vsakemu podjetju predpisati, koliko mora najmanj proizvajati na leto; ako tega ne naredi, se delavstvu dotičnega podjetja avtomatično zmanjšajo dohodki. Da se ne bo

Tako je po ovinkih prišel zopet dobiček do veljave in nadkrilil vse fantazije o produkciji po ljudstvu za ljudstvo.

Kidrič je postal že toliko previden, da dopušča misel, da bo tem novim gospodarskim činiteljem težko vcepiti socijalističnega duha, in da še dolgo niso usposobljeni za naloge, ki jih stavi novi gospodarski red.

Predvsem delavci še davno niso sposobni, da bi vodili po svojih delegatih velika podjetja. Le prepogosto prepuščajo to delo plačnemu ravnateljstvu ali pa si želijo nazaj na stare razmere, ko je o vsem odločala država. Kot je v življenju že navada, ambicija ni vedno zvezana s sposobnostjo; delavci, ki se silijo v ospredje, niso zmeraj najsposobnejši.

Državni upravi je sicer prepo- vedano, da posega v dnevno poslovanje posameznih podjetij, pa vendar dela to še vedno rada. Vedno se najde za to kak izgovor "nujne sile ali potrebe."

"Društveno obvladanje objektivnih gospodarskih zakonov" se še ne znajde. Državna uprava še vedno dela napake pri določanju tega, kaj podjetja smejo delati in česa ne smejo. Ni še

"Marshal Tito bo gost britanske vlade od 23. do 28. marca prihodnjega leta." To je javila dne 26. novembra jugoslovanski narodom Titova uradna agencija Tanjug.

Ko bi bil komunist Tito samo navaden smrtnik, bi mi njegove obiske niti ne omenili. Ker pa je komunist Tito jugoslovanski diktator, ki nastopa in bo tudi v Londonu nastopal kot predstavnik jugoslovanskih narodov, smo dolžni o njegovem obisku povedati svoje mnenje.

Titov obisk nas spominja dveh dogodkov.

Prvi dogodek je govor, ki ga je imel v angleškem parlamentu Mr. Churchill neposredno po beograjskem puču od 27. marca 1941.

Takrat je Mr. Churchill mislil, da je pohvalil Jugoslovane, ko je rekel, "da so zopet našli svojo dušo," kakor da bi bili brez nje, če bi ne naredili puča. V resnici pa je Mr. Churchill vse prave patriote, ki jim je blagor lastnega naroda suprema lex, razžalil. Pohvalil je s temi besedami morda samo tiste, ki so imeli svoje srce in glavo drugod ne pa v domovini. To pa je bilo tudi vse, kar so prejeli od Mr. Churchilla in angleške vlade zato, "da so našli svoje duše." Kasnejši dogodki so jih lahko prepričali — ako niso svojih src in glav popolnoma zapravili — da ima angleška politika precej spremenljive nazor o "izgubljenih in najdenih dušah."

Ta naziranja se ravnajo po tem, ali in v koliko služi posamezni inozemec nespremenljivim interesom angleške zunanje politike. Nam je bilo to v glavnem znano že leta 1941. Zato pa je bila takrat naša politika: obvarovati državo vojne in ohraniti njeno neodvisnost in samostojnost ne samo od Nemcev ampak tudi od drugih sil, vključno Angleže. Oboji so zasledovali takrat in zasledujejo danes samo svoje koristi. Vse drugo je propaganda, limanica za kaline in plašč, ki naj pokri-

naša dobrih predpisov, kako naj se določa skupna letna narodna produkcija, kako naj se deli na posamezna podjetja, kako naj se vrši nova finančna politika.

Na drugi strani pa je delavstvo hitro razumelo pomen "rentabilnosti" pri poslovanju. Delavski sveti gledajo predvsem na velike plače, malo jih briga, ali so kake investicije res potrebne ali ne, ali so cene pretirano visoke ali ne, ali je treba skrbeti za zmanjšanje brezposelnosti; še celo pri plačevanju davkov in sličnih javnih dajatev radi nabrišejo državno upravo. Lep primer za to imamo v Sloveniji.

Industrijska podjetja v Sloveniji so državi dolžna še za leto 1951 248 milijonov na davkih, akumulacijah, skladih in amortizacijah. Država je odredila, da morajo mestni in okrajni odbori pregledati vsa podjetja in ugotoviti, od kod ti zastanki. Kako se vrši ta pregled, povedo sledeče številke:

Ljubljana je pregledala samo 182 podjetij od 490.

Radovljiški okraj samo 24 podjetij od 145.

Krški okraj samo 32 podjetij od 137.

Sežanski okraj samo 25 pod-

petij od 129.

Kjer je pa bila kontrola izvršena, je ugotovila sledeče: mnoga podjetja vporabljajo zadržani denar čisto neupravičeno za kritje najrazličnejših tekočih izdatkov," včasih celo za plačilo polnega delavskega zaslužka, ki ga nimajo kje vzeti, ker so jim obležali izdelki na skladiščih, ker niso fakturirala dobav, ali ker jim kupei še niso plačali že fakturiranih dobav." V Sloveniji so do konca 1952 podjetja plačala komaj 50% lanske letnih zaostankov.

O novem gospodarskem sistemu v Jugoslaviji bi lahko rekli tole: je to neke vrste "gospodarstvo v kletki." Podjetja imajo nekaj prostosti pri nakupu in prodaji blaga, pri določevanju obratne režije in pri investicijah. Vkljenjena so pa v razne "osnovne proporce" o proizvodnji, o plačah, o davkih in prispevkih, o načinu plačevanja teh javnih dajatev; administrativne kontrole sicer ni več na papirju, v resnici pa se najdejo vedno razlogi "višje sile," ki državni birokraciji dovoljujejo poseganje v gospodarstvo, naj bo to komunistom prav ali ne.

J. A.

Mr. Churchill in Tito

je kruto stvarnost.

Še bolj smo to vedeli po letu 1945. Ali naj začnemo naštevati? Se ne izplača! Obudili bi samo grenke spomine, Mr. Churchilla in angleške politike pa ne bi niti za las spremenili.

Vemo eno: Če bi Tito ne imel oblasti v rokah in ne razpalagal z divizijami, na katere računajo, bi bil za Mr. Churchilla prav tako malo interesanten, kakor je bil, ko je bil tovarniški delavec, ali kasneje ko je postal sekretar nepomembne komunistične stranke. Trenutno pa je stvar druga. Čeprav nihče ne veruje v posebno udarnost njegove vojske in v njegovo privrženost Zapadu, ima mož končno le oblast v državi, s katero je mogoče napraviti ugoden trgovski posel. Nemci se hitro pravičajo. V jugoslovanski trgovski bilanci so na prvem mestu. Treba je pohiteti, da ne bo pobral sadov pomoči, ki so jo Angleži tako širokogrudno dajali med vojno Titu, kdo drugi.

Zaman iščemo v tej kupčiji duše. Je enostavno ni, kakor je v politiki ni nikdar bilo.

Drugi dogodek je znana Mr. Churchillova izjava leta 1946 v Belgiji, da se je "bridko zmotil, ker je med vojno Titu verjel."

Ti iskrene izjave starega politika smo bili veseli, ker smo mislili, da bo Mr. Churchill v bodoče predvidnejši in do Jugoslovancev pravičnejši. Pa smo se motili. Tito je bil takrat še zaveznik Moskve. Kasneje smo ostrmeli, ko smo brali v knjigi Fitzroy MacLeana, kako je bila Jugoslavija pri srcu Churchillu, ko jo je prodajal Titu.

In ko danes vse to registriramo, nam ne preostane drugega kot Mr. Churchill na novem prijatelju častitati. Ali je Tito "našel svojo dušo," ali pa so slični nazori v politiki to, kar oba moža približuje.

Eno vemo gotovo: Z novim prijateljem — ki svoje grešne duše prav gotovo še ni našel — si je Mr. Churchill za vselej

zapravil prijateljstvo jugoslovanskih narodov. Z ozirom na spoštovanje do angleškega naroda nam je to žal. Kako.

Iz Seoula v Beograd

Orožje, ki ga zaplenijo zavezniki v bojih s komunisti na Koreji, pošiljajo sedaj naravnost v Jugoslavijo. V začetku naša vojska v Koreji ni vedela, kaj naj bi počela z velikimi količinami orožja, ki ga je zaplenila pri Severnokorejcih in Kitajcih. Ko se je pa naša vlada odločila, da bo Titu pomagala z orožjem, so vse zaplenjeno orožje naložili in ga odpeljali Titu namesto, da bi ga uničili, kar so sicer nameravali storiti. Titova vojska je namreč še vedno v veliki meri oborožena z orožjem, ki ga je dobila od Sovjetov v prvih povojnih letih.

Ethin Kristan častni predsednik

Znani Ethin Kristan, ki je dolga leta oznanjal socializem v Združenih državah med slovenskimi rojaki, pa je menda na stara leta spoznal brezplodnost in nesmiselnost svojega dela ter se zato podal v Titovino, kjer mu je hostarski maršal poklonil na Bledu lepo vilo, je bil na zadnjem običnem zboru Izseljeniške matice v Ljubljani izvoljen za njenega častnega predsednika. Posebno donosen ta novi Etlbinov poklic ne bo, je pa vseeno boljši kot nič.

Poveljnik obmejne straže pobegnil

Trst. — Kemal Mujagić Hasanov, poveljnik obmejne straže na italijansko-jugoslovanski meji, je pobegnil iz Titovine. Pri zasliševanju je dejal, da ni mogel več prenašati Titove vlade. — Če jo že ta ni mogel prenašati, kako jo morejo prenašati šele drugi? Ime, ki je običajno v Bosni in v nekaterih predelih Stare Srbije, pove, kdo zapira Slovence pot v svobodo.

Gor:

Slovenska svoboda

Na svojo zgodovino — pa naj bo kakršnakoli že — je vsak narod ponosen. In čim več govori zgodovina o osvajanju tujih zemlj, o zasluževanju tujih narodov, tem večji je ponos ti-stega naroda, ki je vse to storil.

Zdi se, da je za zgodovino ka-kega naroda najslajnejši in najponosnejši pojem: imeti last-nega kralja. Ob naševanju i-men kraljev, se stvarno in su-hoparno zgodovinsko opisova-nje spremeni v leposlovje, v pravljice, katerih se uče otroci v šolah. Tu je ovekovečeno vse: koliko kilogramov zlata in koli-ko biserov je bilo v kroni tega in tega kralja, koliko je tehtalo njegovo zlato žezlo, kako razko-šen je bil njegov dvor in koliko tujih zemlja je podjarmil.

Slovenci vsega tega v svoji zgodovini nimamo. Naši pred-niki so hoteli živeti mirno in svobodno med svojimi čredami, v svojih gradiščih. Niso ljubili vojne in niso hlepli po prostos-ti drugih. Nikdar v zgodovini Slovenci niso napadali, a bili so junaki v obrambi svoje zemlje in svoje svobode. Junaki, a ne napadalci, temveč branilci svoj-ijh ognjišč.

Nekateri med nami, ki ljubi-jo blišč in lesket, so prišli v svo-ji pameti zaradi tega do sklepa, ki ga kot svojo najvišjo mo-drost, kot svoje zadnje razum-sko dognanje, oznanjajo: Slo-venci sploh nimamo zgodovine.

Nimamo kraljev, ne sijajnih boj-nih pohodov; tujim narodom ni-smo vladali, drugi pa so nam. In po njihovem mnenju je naj-bolje, da se Slovenci pridruži-mo kakemu velikemu sosedu, se zlijemo z drugim narodom, ki je močnejši in slavnjejši od nas.

Res je: kraljev svoje krvi ni-smo nikoli imeli. A naša zgodo-vina je prav zato v marsičem sijajnejša, prav gotovo pa bolj poštena kot zgodovina nekate-rih drugih večjih narodov, ki so s svojimi kralji na čelu odhaja-li na roparske pohode.

Smo med najmanjšimi narodi Evrope, smo pa med prvimi, ki je zase zahteval svobodo in istočasno spoštoval prostost dru-gih. Smo med prvimi, ki je po-jem demokracije uresničeval že tedaj, ko je bila ta beseda in nje pomen neznana tistim na-rodom, ki danes v imenu demokracije zahtevajo svobodo, a samo zase, zatirajo in uničujejo pa druge narode; ki trgujejo s človeškimi življenji in istočas-no vpijejo, da je življenje sveto; ki so v imenu demokra-cije stkali železno zaveso, pro-dali ves naš narod v rdečo suž-nost in 12.000 naših mladosti v smrt.

Nismo imeli kraljev ne sijaj-nih dvorov. A zgodovina Gos-posvetskega polja je lahko vse-mu svetu vzgled prave svobode in prave demokracije. Tam je naš narod volil in ustoličeval svoje kneze, ki so bili sodniki in vojvode svobodnih Slovenov. Niso jih izbirali polizani dvor-jani v blestečih sobanah. Ne! Preprosto ljudstvo jih je po-stavljalo za svoje vladarje in njihov dvor je bilo širno Gospo-svetsko polje in modro, svobod-no nebo nad slovensko domaći-jo. Niso sedali na zlate pre-stole, ampak na preprost kam-nit stol sredi polja, a svobodni sinovi svobodnega rodu.

Svoboda! Beseda, ki jo narod razume v vsej globini šele te-daj, ko je več nima; ki po njej zahrepeni najbolj tedaj, ko jo izgubi. So narodi, ki niso bili nikdar zasuznjeni. Njim je svo-boda samo podarjena igrača kot ropotulja v nerazvitih rokah o-troka. Zato lahko tako brezve-stno trgujejo s prostostjo dru-gih, kajti kakšen zkald je svo-boda, ne vedo, ker niso nikdar čutili, kako grenka je sužnost.

Danes, ko se toliko vpije in kriči o demokraciji, moramo u-gotoviti, da prav ta demokraci-

ja marsikdaj ustvarja moderno suženstvo. V tem imenu lahko danes hlazneži oznanjajo svoj izprieni nauk; v imenu demokracije imajo zločinci pravico besede in veta. Zato so danes narodi pahnjani v sužnost, dru-gi pa uresničujejo svoje načrte: svoboda, a samo svobodnim! Najhujša bolezen 20. stoletja ni rak ne tuberkuloza, ampak na-pačno pojmovana demokracija.

Tudi med nami vstajajo da-nes nekateri, ki se bijejo na svo-ja prsa kot prvoborniki osebnosti in narodne svobode, češ: demokratje smo. A kaj je prava de-mokracija? Je to res pravica, da smeš razbijati neko svobod-no zbrano skupnost z uveljav-ljanjem svojih osebnih kapric; da smeš vsakemu, ki ti ne uga-ja, vzeti dobro ime; da smeš s svojimi idejami miselno mučiti ljudi, ko so te najmanj voljni poslušati? Bodimo demokrat-je, a ne sfanatizirani sužnji de-mokracije!

Prav je, da ugotovimo: po pe-tih letih izseljenstva smo prišli do najbolj nevarne točke: da se naša skupnost razbije. Raz-bije zato, ker hočemo biti vsi "edino pravi" demokratje, ker hočemo biti vsi predsedniki te-ga ali onega društva, ker hoče-mo vsi govoriti, preden smo pri-znali pravico govoriti drugim. Bodimo trezni, ne natikajmo si sončnih očal tedaj, ko je okrog nas megla!

Francoska revolucija jej rodi-la klic: J'acuse — obtožujem! Dasi neznane brez imena dvig-am svoj J'acuse, svojo obtož-bo v tej usodni uri tudi jaz:

Obtožujem vse tiste, ki so v imenu demokracije prodali naš-šo svobodo;

obtožujem komunizem, ki je potopil ladjo slovenske prostos-ti v rdeče morje;

obtožujem vse tiste, ki danes v imenu kakršnihkoli idej ruši-jo slovensko edinost, ki trgajo naši izseljeniško skupnost!

Karl Marx je s svojim ge-slom: "Proletarci vseh dežel, združite se!" zažgal revolucijo na vseh delih sveta, ki je prine-sla sužnost milijonom in tudi nam. Njegov bojni klic spremi-njam v protinapad: Slovenci vseh mišljenj, združite se! Zdru-žite se vsi, ki vam je mar slo-venstvo in njegova svoboda! Združimo se vsi Slovenci v de-želah prostosti, bodimo pionir-ji v poslednjem času, ko je reši-tev še možna; skupno zgradimo ladjo, da bomo močni in edini prebrodili vesoljni potop, ki grozi, da pride. Oživimo spet v naših žilah kri gosposvetskih svobodnjakov in preden zahte-vamo pred narodom svoje ose-bno svobodo, zahtevajmo pred svetom svobodo svojega nara-da!

Živimo v najstrašnejših in največjih časih zgodovine. Tra-gedije, ki prvič časi svet, ne do-življamo samo mi; trka že tudi na vrata tistih močnih držav, ki so trenutno še svobodne. Sa-mozvane Tito je samo stranska figura na ogromni šahovnici svetovne prevare. — Sodelujmo z vsemi ljudmi in narodi, ki o-bore za pravo prostost človeš-tva. Kjerkoli smo in karkoli bomo, vršimo svoje poslanstvo: bodimo živi spomeniki prodane svobode, visoko dvigajmo svojo bakljo ljubezni, da bo naš pla-men sijajnejši, da bo naš kres močnejši od večne plamenice na spomeniku Svobode v New Yorku. Kričimo v svet resnico, da predramimo iz sanj vse tiste, ki se igrajo z usodo narodov.

Zahtevamo nov 29. oktober, zahtevamo novo svobodo Slo-vencem in človeštvu!

Ko je domovina v nevarnosti, bodimo samo Slovenci in proti-komunisti. Na tej podlagi lah-ko gradimo vsi in daj Bog, da bi tako gradili. Stopimo v bo-jočnost kot združeni Slovenci, ali pa bo padlo nad nas strašno prekletstvo bodočih rodov.

Prosimo Boga, da bo naš na-rod preživel dan, ko bo zemlja zagorela v svojem osrčju in bo bruhnil iz rje požar čez ves svet; prosimo Ga, da bi se lah-ko vrnili v svojo domovino, ko se bo iztekel čas krvi in nasilja in nas bo Slovenija poklicala. Obljubimo: vrnili se bomo, pa čeprav bo tam, kjer je stala ne-

koč Slovenija, samo še jama, ki jo je izdolbila atomska bomba. Na teh razvalinah bomo vzgo-jili nov rod, bomo zgradili no-vo domovino, nad katero bo pla-polala čista svobodna sloven-ska zastava. In četudi se zru-ši Triglav, trije vrhovi bodo ob-stali nad viharji; trije vrhovi: narod, domovina, Bog!

Poročilo o razmerah v domovini

Poglejmo še mladinsko orga-nizacijo, ki zajema kakih 85% mladincev od 14. do 24. leta. Ta organizacija nima tako ostrega kriterija kakor KP, marveč po-stanejo mladinci njeni člani kar avtomatično, zlasti še če so dija-ki. Kot najmočnejša propa-ganda o zavednosti jugoslovans-ke mladine so služile vodite-ljem "Prostovoljne mladinske delovne brigade." Vseh sredstev so se poslužili, da bi mladino pridobili zanje. Mladincem, ki so imeli službe, so tudi v času, ko so bili v brigadi, izplačevali me-sečne plače. V času "Velike ju-goslov. administracije", to je v obdobju, ko je bilo po pisarnah zaposlenih desetkrat toliko ljudi kakor pred vojno, je bila o-mogočena pisarniška služba le mladini, ki je bila v brigadah, in to brez ozira na izobrazbo.

Prvotni namen teh brigad je namreč ta: osvojiti si mladino, ko je akitorjem popolnoma na razpolago in ko starši ne more-jo lažnihv komunističnih fraz pobijati. Pa tudi ta način pridobivanja mladine ni bil tako uspešen, kot so komunisti raz-vpili. Izmed 120 dijakov šole za umetno obrt v Ljubljani ni bilo v vseh treh letih mogoče spraviti v brigado niti enega. Kljub temu, da so jim indirektno obljubljali višje štipendije oziroma grozili z njih ukinitvjo.

Kot primer naj navedem, ka-ko smo letos — 1952 — na brež-ški gimnaziji organizirali "pro-stovoljno" mladinsko brigado. Kampanja se je začela že zelo zgodaj, že nekaj mesecev pred odhodom na delo. Ravnatelj je profesorjem priporočal, naj bi v svojih urah vpletali propagan-do za to akcijo. Vršili so se raz-redni sestanki, katere so vodili mladinski funkcionarji. Da bi na njih ne prišlo do ostrejših spopadov, je moral pri sestankih sodelovati ali vsaj biti navzoč en profesor. Vsakega mladince so posebej "zašiševali" in ga prepričevali, da "mora" v briga-do. Prostovoljcev je bilo zelo malo.

Ko se je približal čas za odhod brigade, so poslali staršem, ka-terih sinovi so udeležbo odklo-nili, povabila, naj se udeleže nujnega sestanka v šolskih pro-storih. Mnogo staršev je ta po-ziv ignoriralo, tisti pa, ki so se ga udeležili, so ostro nasproto-vali. Ravnatelj je na ta sestan-ek pozval tudi vse profesorje, ki so sicer molčali, vendar pa naj bi s svojo prisotnostjo doka-zali, da se strinjajo z vsem, kar navaja ravnatelj in mladinski funkcionarji. Zmagali so star-ši. Priказali so takšna dejstva, da jih vsa zagrozenost funkci-onarjev in ravnatelja ni mogla ovreči. Sestanek je izzvenel v oster prepir in se brž končal. — Brigada se je kljub temu for-mirala in radio je nekaj dni po-ročal o zavednosti brežiške mladi-ne ter njenih staršev. Osmi razred pa se je prijavil v celo-titi, ker so se dijaški pravčasno znašli, ker je bil na univerzi u-veden numerus clausus. Dali so jim vedeti, da bo za vpis na u-niverzo legitimacija o udeležbi v brigadi zelo prav prišla. Tudi nekaj drugih se je uklonilo in tako je brigada zajela približno 20 brežiških dijakov. Ravnatelj je namreč pregovoril tudi profesorje, da so šli z brigado.

Ti naj bi bili za starše nekako jamstvo, hkrati pa vaba za di-jake, ki so imeli popravne izpi-te, ker naj bi jih v brigadi po-učevali. Zaradi nevzdržnih raz-mer pa so profesorji, ne oziraje se na posledice — brigado zapu-

stili. Tako in podobno se orga-nizirajo vse tako opevane "pro-stovoljne" mladinske brigade.

Večni problem jug. komunis-tov, kako pridobiti mladino, je vedno težji. Da bi kolikor toli-ko zatrl vpliv staršev, so se vr-gli z vso vmo na prevzgojo profesorjskega kadra. Uspehi pa niso taki, kot jih želijo.

Brežiška gimnazija šteje 25 profesorjev. Od teh je partijec samo ravnatelj in učiteljica te-lovadb, vsi ostali pa so več ali manj nasprotniki režima. Enega izmed njih, profesorja Vimpol-ška, odličnega pedagoga, so zap-rli za dva meseca in ga pred-časno upokojili — če pa bo po-kojnino tudi dobival, je še vpra-šanje — samo zato, ker je nekó-č v razredu rekel, da so bili tudi prej dobri časi in ker je ob dru-gi priložnosti omenil, da je bil neki grški filozof mnenja, da so ljudje šele po šestdesetem letu zmóžni postati dobri državniki. — S tem je po mnenju oblastni-kov zastrupil mladino in ji hotel dokazati, da sedanji vodi-telj Jugoslavije še niso zreli za svoje položaje.

Okrajnih konferenc prosvet-nih delavcev, ki se vrše dokaj pogosto, se redno udeležuje tu-di šef okrajne UDBE, ki o znan-stvenem in vzgojnem delu sploh nima pojma, kar pa ni važno, saj imajo te konference pred-vsem politični in propagandni značaj. Profesorji so postavlj-e ni pred alternativno: ali Cerkev ali služba. Strogo jim je pre-po-vedano hoditi k maši. Na neki okrajni konferenci prosvetnih delavcev krškega okraja so po-svetili precej časa debati, kako je mogel režiser nekega podežel-skega odra dovoliti, da je Lepa Vida na odru nosila na vratu verižico z zlatim križcem, ki da se je zelo svetil. To je bilo javno manifestiranje za Vatikan.

Podobno kakor na brežiški gimnaziji je politično zadržanje na šoli za umetno obrt v Ljub-ljani in še marsikje drugje.

III.

Za svojega najhujšega nasprot-nika smatra Titov režim katoli-ško duhovščino in Vatikan. Da bi duhovščino razdvojil, je po nekaterih duhovnikih, ki so se docela predali režimu, ustano-vil Cirilmetodijsko društvo. — Naj navedem primer, kako pri-dobivajo člane za to režimsko društvo. V cerkvi na Golem pod Kureščem se nahaja ba-ročni oltar, ki je bil prej v Ko-stanjevici na Dolenjskem. To je eden najlepših oltarjev, kar jih imamo Slovenci v baročnem slo-gu. Župnik je vložil prošnjo, da bi smel s pomočjo faranov po-praviti cerkev, ki je brez oken in vrat, da bi tako oltar, ki je sedaj izpostavljen vsem vre-menskim neprivikam, obvaroval pred razpadom; Prošnja mu je bila odbita samo zato, ker ni član Cirilmetodijskega društva.

Kdor je obiskal razstavo jugo-slovanske srednjeveške umetno-sti v Parizu leta 1950., je dobil vtis, da Jugoslavija skrbno va-ruje vse umetnine tudi verske in cerkvene. Ker je jugoslovanskim politikom mnogo do ugleda v inozemstvu, so za to razstavo dali kopirati in odliti tudi cer-kvene umetnine. V resnici pa puščajó cerkvene popolnemu razpadu.

Tako leži Jelovškova znana sli-ka "Sveta družina" ki je bila v cerkvi sv. Petra v Ljubljani, že štiri leta v skladišču Zavoda za čuvanje kulturnih spomenikov v Ljubljani. Razpadla je že tako, da se je domači umetniki ne upajo popraviti. Ker pa je slika

verska, je zavod noče poslati v restavriranje na Dunaj, kamor sicer pošilja posvetne. Takih primerov je nebroj.

Inozemstvo ima o Jugoslaviji lepše mnenje, kot ga Titov re-žim zasluži; to pa zato, ker je nasledil komunistični propagan-di. V začetku komunistične dik-tature smo čitali v jugosl. komu-nističnem časopisju in slišali v radiju, kako so oblastniki nezadovoljstvo ljudstva blažili. Za vsak nov ukrep so ljudi najprej prepričevali in jih skušali zanj pridobiti, šele nato so ukrep izdali. Zdej so taktiko spremenili in sicer iz dvih razlogov. Uvideli so, da starejših ljudi ne bodo nikoli pridobili, zato so se s tem večjo vmo vrgli na pridobivanje mladine. Sprevideli so pa tudi, da jim tako pisanje škoduje v inozemstvu, ki je iz njega skle-palo, da so ljudje v Jugoslaviji nasprotni režimu in njegovim ukrepom. Sedaj ni več prepri-čevanja in prigovarjanja, ker je treba delati vtis, da je ljudstvo v Jugoslaviji kompaktno z reži-mom. Zato slišite in berete le: "naše delovno ljudstvo," naš de-lovni človek," naše zavedne že-ne," "naša napredna mladina" itd. so manifestirali . . . so tek-movali . . . so demonstrirali . . . itd.

Takim in podobnim propagan-dističnim trikom nasledajo ljudje v inozemstvu. Kdor pa razmere pozna in ve, kako spravljajo ljudi na razna zborovanja in ma-nifestacije, misli o tem drugače.

So pa v inozemstvu tudi lju-dje, ki razmere doma precej do-bro poznajo, pa se čudijo, zakaj se jugoslovanski narodi ne upro, da bi odvrgli nevzdržni jarem. Ti morajo vedeti da ima UDBA svoje mreže široko razporedene. Kljub temu, da ima razmeroma malo uniformiranih agentov, ima povsod svoje zaupnike, ki mora-jo poleg vseh članov KPJ brez-izobzno služiti. Zaupnike in si-cer najbolj nevarne pa si UDBA pridobiva takole: Nekdo je bil na pr. obsojen na nekaj let za-pora. Morda ga je že odsedel, morda še ne docela, vsekakor pa je že okusil, kaj se pravi biti politični kaznjenev v komunisti-čni deželi. Včasih že v zaporu, včasih pa takoj po odsluženji ka-zni pride k njemu agent UDBAe in ga postavi pred ultimati: Ali si pripravljen zvesto služiti Upravi državne varnosti ali pa ti bo z ozirom na tvoje grehe onemogočen vsak obstoj. Revež, kateremu je življenje v zaporu vzelo zadnjo trohico samozavesti, navadno privoli in podpiše obve-zo, da bo brzhilno služil UDBA-i. Tako izgleda UDBAina mreža. UDBA more vsak trenu-tek vtakniti pod ključ in javno ali ilegalno likvidirati vsakega državljana ne glede na njegovo socialno stanje ali politične funk-cije.

UDBA je oblast vseh oblasti. Ta faktor onemogoča vsako mi-sel na upor. Pa saj si ljudje že misli- ti ne upajo zoper oblast, ta-ko velik strah jim je vteplo po-stopanje UDBAe. Prijateljska politika zapadnih zaveznikov na-pravi Titu je ljudem vzela tudi vsako upanje na kako spremem-bo na miren način.

Kaj pa v slučaju vojne? Sa-mo vojna — tako mislijo ljudje pri nas — lahko reši ubogo ju-goslovansko rajo pred komuni-istično tiranijo, ki so jim jo vsi-lili zavezniki. Jugoslavlani se ne bodo borili proti nobenemu so-vražniku od zunaj, kajti najhu-jšega sovražnika imajo znotraj svoje dežele. Vedo, da takrat njihovo življenje ne bo pomeni-ljo nič, če pa ga že bodo dali, ga bodo dali za svoje lastne koristi. Kdor misli, da bodo Jugoslavlani branili meje svojega lastnega pe-kla, se mcti; kajti njim je vse-eno, kdo zruši njihove notranje tirane.

Za slučaj vojne je treba raču-nati s tremi strujami v Jugosla-viji. Le neznaten je tisti del lju-di, ki so pripravljeni tudi v smrti, da se je domači umetniki ne upajo popraviti. Ker pa je slika

Iz zgodovine slovenske krščanske demokracije

Predavanje F. Kremžarja na zborovanju v proslavo 60-let-nice 1. kat. kongresa v Ljubljani, ki se je vršilo 24. avg. v Buenos Airesu v Argentini.

Borba SLS za Združeno Slovenijo

Tako je Vseslovenska ljudska stranka postala politična zastop-nica vseh Slovencev ter kot ta-ka predstavica novega politič-nega programa Združene Slove-nije. S svojim bojem za sloven-ski program, za splošno voliv-no pravico in slovensko vseuč-lišče je tako razgibala ves na-rod, kakor ga dotlej niti od da-leč ni razgibalo nobeno gibanje. Deželni zbor kranjski kot pred-stavnik osrednje slovenske de-že je postal tribuna za pravi-ce vseh Slovencev in za rešitev slovenskega vprašanja v celoti. Prav tako je slovensko zastop-stvo Slovenske ljudske stranke v dunajskem parlamentu kot legitimni izvoljeni predstavnik vseh Slovencev (od 23 sloven-skih državnih poslancev jih je 19-20 (vselej pripadalo SLS) razglasilo slovenske zahteve. Boj za slovenske narodne pra-vice je bil silno težak, ker so Nemci na vsak način hoteli Slo-vence izbrisati iz seznama nara-dov.

Z največjim naporom vseh sil so se Slovenci držali na Štajer-skem v obmejnem št. Ilju, kjer so nemška društva odkupovala slovenske kmetije in na nje na-seljevala luteranske Nemce. Ko-roška, ki je še l. 1860 bila do po-lovice slovenska, l. 1900 ni štela niti 1/3 slovenskega prebival-stva. Tako naglo so Nemci gra-dili nemški most do Trsta po trupu slovenskega naroda. Za-sluga katoliškega narodnega gi-banja je, da se je to nemško pro-diranje začelo vendarle nekol-iko ustavljati in da je slovenski narod po svoji Slovenski ljud-ski stranki o pravem času izre-kel zahtevo, naj se Avstrija pre-osnuje v federativno zvezo, ki bi en njen del bila jugoslovans-ka država Slovencev in Hrva-tov ter v Avstriji bivajočih Sr-bov. Oktobra 1912 je v Ljub-ljani zboroval prvi slovensko-hrvaški sabor, ki so se ga udele-žili vsi državni in deželni pos-lanci SLS iz vseh slovenskih dežel ter hrvaški poslanci Star-čevičeve stranke prava pod vod-stvom dr. Mile Starčeviča. Ta sabor je zahteval uvedbo tria-lizma. To je bila za Slovence, o-grožene od nemštva, edina na-čelna pot. Zahtevala pa je ta pot spremembo ustave, na katero bi cesar Franc Jožef nikdar ne pri-stal. Toda slovenski politiki so dobro vedeli, da je prestolona-slednik Franc Ferdinand pristal takšne rešitve in da se hoče res-no iznebiti nemško-madžarske nadvlade. Zato so vsi Slovenci z zaupanjem zrl v prihodnjost.

Lahko si torej mislimo, kako so v Sloveniji odjeknili sarajevski strelji, pod katerimi je s svojo ženo padel Franc Ferdinand in kateri so sprožili prvo svetovno vojno. Nastopila je doba strašnega trpljenja za Slovence, zlasti za obmejne, katere so Nemci pre-ganjali ko divjo zver, jih vlačili po ječah in mučili, dolžeč jih srbofilstva. Na bojiščih pa so padali slovenski sinovi in očet-je. Nastopila je doba strašnega trpljenja za Slovence, zlasti za obmejne, katere so Nemci pre-ganjali ko divjo zver, jih vlačili po ječah in mučili, dolžeč jih srbofilstva. Na bojiščih pa so padali slovenski sinovi in očet-je. Nastopila je doba strašnega trpljenja za Slovence, zlasti za obmejne, katere so Nemci pre-ganjali ko divjo zver, jih vlačili po ječah in mučili, dolžeč jih srbofilstva. Na bojiščih pa so padali slovenski sinovi in očet-je.

Nastopila je doba strašnega trpljenja za Slovence, zlasti za obmejne, katere so Nemci pre-ganjali ko divjo zver, jih vlačili po ječah in mučili, dolžeč jih srbofilstva. Na bojiščih pa so padali slovenski sinovi in očet-je.

Nastopila je doba strašnega trpljenja za Slovence, zlasti za obmejne, katere so Nemci pre-ganjali ko divjo zver, jih vlačili po ječah in mučili, dolžeč jih srbofilstva. Na bojiščih pa so padali slovenski sinovi in očet-je.

V Jugoslavijo — Majniška deklaracija

Tedaj sta dr. Janez Krek in

se žrtvovati, da bi se ti obdržali na oblasti. Le majhen, vendar uvaževanja vreden del predstavl-ja informirojevci, ki imajo svoje privržence skrite povsod. Največ pa je takozvane "reakci-je." Zato se v slučaju vojske do-ma nihče ne bo čudil, če bodo jugoslovanska letala bombardi-rala lastne položaje in če se bo marsikateri jugoslovanski top obrnil v obratno smer, kot bi želel Tito in njegovi ljudje. S tem morajo računati vsi, ki odločajo o življenju in trpljenju sedem-najstih milijonov Jugoslovancev.

dr. Anton Korošec, ki je na me-sto dr. Sušteršiča postal voditelj slovenskih poslancev, sredi gr-menja topov, prepotovala slo-vanske dežele v Avstro-Ogrski in klicala k edinosti vse slovenske politike. Nemci so dovolj glas-no povedali, kaj čaka vse avstrijs-ke Slovence, ako se posrečijo nemški načrti. Ko je po smrti cesarja Franca Jožefa nastopil vladó mladi Karol in ko je pod krogami Frica Adlerja padel avstrijski ministrski predsednik grof Stuerghk, je nova vlada sklenila sklicati državni zbor, ki se že tri leta ni sešel. Po za-slugi dr. Kreka in dr. Korošca so slovenski poslanci na ta do-godek bili dobro pripravljeni. Tema dvema se je tudi posrečilo zbrati v enoten klub vse druge jugoslovanske poslance, Hrvat-e in Srbe. Vsi ti so osnovali Jugo-slovanski klub pod Koroščevim predstvom. Dne 30. maja je dr. Korošec v imenu vseh jugo-slovanskih poslancev prebral v dunajskem državnem zboru majniško deklaracijo, ki na te-melju narodnostnega načela in hrvaškega državnega prava za-hteva, naj se vse ozemlje mo-narhije, kjer prebivajo Sloven-ci, Hrvati in Srbi, pod habsbur-škim žezlom združi v samostoj-no državno telo.

V zadnjih 25 letih po katoli-ško-narodnih organizacijah iz-šloano slovensko ljudstvo je ve-delo, kaj to pomeni, ter je maj-niško deklaracijo navdušeno sprejelo. Zavedalo se je, da je rešitev le v znamenju majniške deklaracije. Največji zagon za majniško deklaracijo pa je dal ljubljanski škof dr. Jeglič, ki je sestavil in prvi podpisal pose-bno izjavo, s katero se izreka za majniško deklaracijo. Sledila mu je duhovščina in ljudstvo ter vsi voditelji drugih strank.

Ko se je že jasno videlo, da je vojska izgubljena, so avstrijski Nemci še v zadnjem hipu zah-tevali popolno oblast nad avstrijskimi Slovani in ministrski predsednik Seidler je izjavil: "Mogoče bo kdaj kasneje Jugo-slavija ustanovljena, a v njej nikakor ne bo dežel, ki jih Nemi-ci potrebujemo za dostop do Tr-sta." Jasno povedano, da so po nemških načrtih Slovenci bili zapisani narodni smrti.

Zato je slovenski narod s tak-šnim zaupanjem sprejel majni-ško deklaracijo, ki je po svoje izrekla stari narodni program. In nihče se ni spodikal ob zah-tevi, naj bo nova jugoslovanska država pod habsburškim žezlom; saj tedaj tudi še nihče slutil ni, da bo habsburška monarhija razpadla. Ta sklep je zmago-vita antanta storila šele kasneje.

(Dalje prihodnjic)

Makedonski komunisti zašli s prave poti

"Američki Hrvatski Glasnik" prinaša 31. dec. 1952 zanimivo vest, da je med vrhovi partije v Beogradu in med komunistični-mi voditelji v Makedoniji prišlo do nesporazuma. Beograjski voditelji očitajo svojim tovari-šem v Skoplju, da so v narod-nostnem oziru zašli s prave poti. Poseben hudo so vzeli "Beo-grajčani" govor predsednika NR Makedonije, ki je sicer tudi član osrednjega vodstva komunisti-čne partije, ob koncu Višje par-tijske šole v Skoplju, v katerem se je obehrgnil ob srbsko politiko do Makedoncev. Poseben odbor, na katerega čelu je bil sam Mil-cvran Djilas, je po nalogu Beo-grada vso zadevo preiskal in ka-znoval z ukorom vse vodstvo CK KP Makedonije, Lazarja Koli-ševskega pa še prav posebej.

— Blizu tri četrtine vse živine pripeljejo na trg v tovornih avtomobilih, pravi vladni statisti-čni urad.

Dr. Josip Gruden

Zgodovina slovenskega naroda

— Nekateri cerkveni odloki akvilejskih patriarhov pričajo, da so kmetje na Dolenjskem in Spodnjem Štajerskem duhovnikom odrekli cerkveno desetino. Povsod je vrelo med ljudstvom in treba je bilo le malega povoda, da je izbruhnil velik plamen.

Pod cesarjem Maksimilijanom se položaj podložnikov ni izboljšal, temveč celo izdatno poslabšal. Nesrečna vojska z Benečani je hudo oškodovala naše dežele. Trgovina proti morju je bila zaprta, cesarski in beneški vojaki so pa kar vprek drli preko naših krajev in izžemali uboga kmeta. Vrh tega so izšle nove srtoge odredbe, ki so prepovedovale izsekavanje gozdov, kupčevanje po kmetih in naseljevanje kmetov po mestih. Kakor so bile te odredbe umestne za splošno blaginjo, so vendar kmete hudo zadale in nezadovoljnost med njimi pomnožile.

Veliko uporno gibanje se je pričelo hkrati v treh slovenskih deželah: na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem. Ustanovila s je "slovenska kmečka zveza" (windischer Bauernbund), ki je zahtevala "staro pravdo", kakršna je bila zapisana v urbarskih zapisnikih. Vse druge naklade so se imele odpraviti. Nasproti gospodi so se člani te kmečke zveze imenovali "uboga gmajna".

Kmečki upori leta 1514., ki so se vršili na Ogrskem in Vrnemberskem, so ogenj še podnetili. Na Gorenjskem je vrelo zlasti med bohinjskimi in blejskimi kmeti, ker so jim plemiči Jurij in Hartman Kraig in Jurij Puchheim, ki so imeli več desetletij blejsko gospodstvo v zakupu, vzkratili mnogo starih pravic. Sestavili so pritožbo na briksenskega škofa, kjer pravi:

"Mi revni ljudje moramo dati gospodstvu vsake kvatre po 24 rib. Zato smo pa smeli za časa celjskih grofov in cesarja Friderika v vseh vodah prosto ribariti, izvemši deset tednov med sv. Mihielom in sv. Andrejem. Sedaj pa Kraig in njegovi slapci sami ribarijo, nam pa branijo. Pobrali so nam že petkrat naše mreže in še sedaj jih nismo dobili nazaj. Tudi so nas njegovi ljudje napadli, pretepli in s silo odpodili od vode. — Že od nekdaj smo imeli po gorah prost lov s pastmi, zanjkami, vrvmi na divje koze in kune. Gospod Kraig pa je brez vzroka in pravice naše pasti razdril, jih na en dan 25 sesekal, in kar še dandanes dobi, jih da sesekati in nas moti pri lovu. Vsakdo okoli nas lovi divjačino in mi, kraljevi podložniki, ki smo sredi gozdov, bi je ne smeli loviti?" ... Še mnogo drugih pritožb in krivic navaajo v svoji spomenici, ki jih je obljubil škof vestno preiskati.

Med tem se je kmečka zveza po Gorenjskem močno razširila. Bohinjecem so se pridružili Blejci, potem kmetje iz radovljškega, kranjskega, kamniškega in polhograjskega okraja. Punt je šel okoli 20,000 mož. Na čelu sta bila: kmet Klander, ki je ljudem blagoslavljal križe in molke in pravil, da sv. Duh iz njega govori, in pa "krofasti krojač" iz Radovljice. Zvezarji so poslali k cesarju Maksimilijanu svoje zaupnike s pritožbami in prosili pomoči. Cesar jih je prijazno sprejel in jim svetoval, da naj se mirno razidejo, češ, da se hoče sam zavzeti za njihove zahteve. Ko so se pa saganja še vršila, je že počilo na Dolenjskem.

V Kočevju in Krškem je bil velik zatiralec kmetov Jurij pl. Thurn, ki je z vso krutostjo iztirjal davke od podložnikov; še na slabšem glasu je bil

njegov valpet Gregor Stržen. Ko so njegovi kmetje začeli zahtevati "staro pravdo," je upal Thurn gibanje s tem udušiti, da je dal nekatere voditelje zapreti in usmrtiti. Toda razjarjeni kmetje so napadli grad v Kočevju in ubili Thurna in njegovega valpeta Stržena. Zdaj se je povsod razvnel ogenj upora.

Na nebu so bila videti tri solnce in tri mavrice, ki so napovedovale hude čase. Kmetje so pozvali meščane in duhovnike, naj se jim pridružijo, toda oboji so stali ob strani. Edini plemič Glanhofer je potegnil s kmeti, morda prisiljen. Dal jim je en top, s katerim so oblegali Andreja Lambergga na Črnelcu.

Dne 17. maja so naskočili uporni kmetje grad Mehovo pri Novem mestu, ki sta ga imela takrat v zakupu brata Mindorfer. Oba grajska gospoda in še 16 drugih plemičev je poginilo pod bati in kosami razjarjenih kmetov. Umorili so tudi dva njuna sinova in vsa trupla zmetali čez zid v grajski jarek. Mater grajskih gospodov in njeni dve hčeri pa so prisilili zmagovalni podložniki, da so se nemudoma preoblekle v kmečke obleke in jih odvedli na polje, češ, naj same poskusijo, kako težko je delo podložnika. — Kakor Mehovo, so padli tudi gradovi: Thurn, Raka, Mokronog, Polhov gradec, Čušperk.

Na Štajerskem se je pričel upor v konjiškem okraju in se kmalu razširil čez ves Spodnji Štajer tja do Gradca. Povsod so trume kmetov napadale gradove in jih plenile. Dne 12. julija so naskočili Kunsperg, Podsredo, Bizeljsko in začeli oblegati Brežice. Tu se je zbrala izredno mnogoštevilna kmečka vojska, poznejši zgodovinarji trdijo, da jih je bilo 80,000, in se kmalu polastila mesta. Cesarski poveljnik Mark-Kisl je mesto zažgal in se umaknil v utrjeni grad. Kmetje so kmalu vse tri grajske zidove izpodkopali in vdrl v grad. Poveljnik se je hotel z nekaterimi spremljevalci rešiti, toda grajski most, ki je bil podžagan, se je pod njim vdrl, padel je v jarek, kjer so ga kmetje pobili. Padlo je še nekaj drugih hrvaških plemičev. Zmage pijani kmetje so njihove glave nataknil na sulice, jih nosili po taboru in mrtva trupla pustili nepokopana. Toda prav pri Brežicah jih je imela zadeti maščevalna usoda.

Ob istem času kakor na Štajerskem so se pokazali prvi pojavi kmečkega punta na Koroškem. Neki kmet iz Pustriče, ki je bil podložnik šentpavelskega samostana, je šel v Konjice, da se dogovori s tamšnjimi puntarji o zahtevah, ki jih hočejo kmetje staviti in o pomoči, ki bi jo mogli pričakovati od štajercev. Dasi ravno naprošene pomoči ni bilo, so Korošci vendar sklenili ustanoviti "punt" za vso deželo. Pregovorili so kapelana pri sv. Martinu v Lavantinski dolini, da je oznanil s prižnice, naj vsi podložniki pridejo na kmečki shod v Pustričo. Kmalu je zveza štela 3000 mož in si izbrala svoje poveljnike. V Rojahn blizu št. Andraža je bilo središče. Od tu so izdajali svoje pozive in povelja. Sklicevali so se na božjo pravico, ki mora zmagati in izjavljati, da niso nikomur sovražni, pač pa hočejo vztrajati, dokler ne bodo pravice dosegli. Na kmečkem shodu v Tručenjah je bilo že zelo voharno in 2000 kmetov je šlo od tam v Ziljsko dolino, da pridobi Ziljane.

(Dalje prihodnjič.)

1953	JAN.	1953
Sa	Mo	Tu
1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12
13	14	15
16	17	18
19	20	21
22	23	24
25	26	27
28	29	30
31		

KOLEDAR

DRUŠTVENIH PRIREDITEV

JANUAR

10. — Društvo Clevelandski Slovenci št. 14 SDZ priredi zabavo s plesom v SND na St. Clair Ave.

17. — Društvo Glas clev. delavcev št. 9 SDZ priredi veselico s plesom v SND na St. Clair Ave.

18. — Josephine Petrovci in Edy Kenik, koncert v SND na St. Clair Ave.

24. — Društvo Loška dolina praznuje 40-letnico s plesom v

SND na St. Clair Ave.

25. — Društvo Kristusa Kralja št. 226 KSKJ priredi v počastitev svoje 25. letnice ples v SND na St. Clair Ave. Igra Frank Yankovic in njegov orkester.

FEBRUAR

1. — Koncert "Slovana" v Slovenar. domu na St. Clair Ave.

7. — Društvo "France Prešeren" št. 17 SDZ priredi veselico s plesom v SND na St. Clair Ave.

Marjan Jakopič:

Nagelj

Delo kar leti vkup. Košnja se je pričela. Dnevi so vroči in ne kaže, da se bo vreme skazilo. Bog ne daj. Lastavke letajo visoko nad kapelsko cerkvijo in jagnedi so se umirili, le na večer včasih šumijo ubrano in lepo, kot bi se pogovarjali in zavidali klopotcem, ki ne poznajo počitka.

Popoldanska ura je. Sonce pripeka preko gor, kot bi hotelo naenkrat pordečiti vinograde. Po vasi je mir, vse je na polju.

Pri Goričancu sta doma le mati in Tinca. Dekleta grabijo pri sosedu.

"Glej, da bo kruha dovolj in mesa," pravi mati Tinci, ki prestavlja peharje po mizi.

Mati Katarina se je zavrtela po hiši kot dekle pri dvajsetih. Se mora. Otroci in grunt, pa sama. Mož je ostal v Ameriki. Zdaj se pa sama ubija z zemljo

in otroki. Težko je. Da bi bila vsaj moška roka pri hiši, vse drugače bi šlo. Pa moža je odtrgala tujina, ga vklenila v svoje verige, da je pozabil njo in gorice.

"Hvala Bogu, da so vsaj dekleta pod vrhom. Zdaj bo lažje. Tinca že dosti zaleže in Jerica tudi. Kar mimogrede sta postali dekleti. Že zijajo fantje za njima in prav bi bilo, da bi si Tinca izbrala.

"Lojz bi bil kar pravšen; če bi njega, bi kar preložila, vse: — grunt in skrb! Tako misli mati, Tinca pa prav drugače.

Tudi Prelesnikovega Tomaža sem povabila, naj pride. Če zna še kositi. Ta teden je prišel od vojakov. Seveda, če ga ni vojaka čisto spridila."

Tinca ne reče nobene. Obrnila se je, da ne bi mati videla rdečice na obrazu. Moka se ji je raztresala po javorovi mizi.

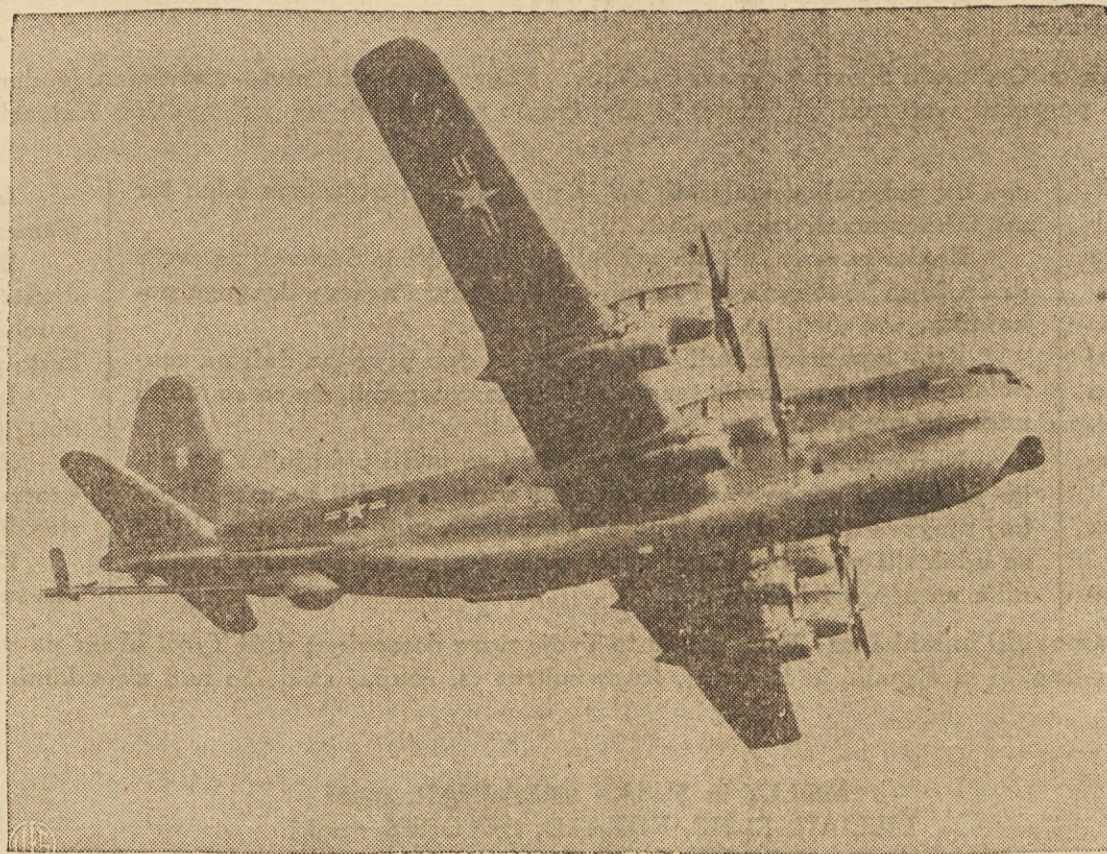
ŽENINI IN NEVESTE!

Naša slovenska unijska tiskarna vam tiska krasna poročna vabila po jako zmerni ceni. Pridite k nam in si izberite vzorec papirja in črk.

Ameriška Domovina

5117 St. Clair Avenue

HEnderson 1-0628

NOVO PREVOZNO VELELETALO V ZRAKU — KC-97F, najnovejšo prevozno letalo Boeing tovarov, na poskusnem poletu. Letalo je prirejeno za polnjenje drugih letal s pogonskim gorivom v zraku, lahko pa se ga tudi hitro preuredi za vsak drug prevoz.

Mati se ni menila zanjo. Je preveč dela, še to in ono, ni nikdar vse narejeno.

Tinca je molčala in mislila svoje. Čudno se ji je zdelo, da je mati naprosila tudi v Rebernikovi bajti. Tomaža že od nekdaj preveč ne more. Toda zdaj fantov ni in tako je tudi Tomaž dober.

Zveselila se je Tinca jutrišnjega dne. Tomaž pride. Zamislila se je in se zagledala skozi okno. Čez ukrivljen hrbet griča je lezla velika senca, okrog cerkve pa je bilo kot v zlatu sonce in spet sonce. Preveč za en dan, preveč svetlobe in preveč sreče.

"Kaj pa zijaš skozi okno? Obrni se vendar, saj vidiš, da je še toliko dela. Pa glej, da ne zapečeš preveč. Ali si dosti osolila?"

"Tinca se je zbudila iz svojih sanj. Nerodno ji je. Kaj le misli mati. Na vprašanje ni odgovorila.

"Bog in svet križ božji!" in že je polagala testo v peč. Iz peči ji je žarelo naravnost v lice. Vitka se stala ob peči, ruto zavezano za vratom, le nekaj pšeničnih krodov je uhajalo skozi. Oči pa so bile svetle in mehke kot travniki ob prvem dihu pomladi.

"Glej, saj ji kar gre." Ponosna je mati na Tinco. Vse ji prav pristojno, delo in noša. Pa kako modra je, kar preveč. Že njej dosti ne odgovarja. Je bolj početu tiha in samosvoja. Pa bo že prešlo.

Ozrla se je mati za Tinco, ko je stresala zadnji pehar testa na lopar, obenem pa je grebla v svoje misli.

"Da, leta beže. Pa saj je že čas. Ona ima že dovolj dela in skrbi. Grunt je velik in gorice tudi. Zemlja hoče celega človeka in trta prav tako. Preveč za žensko, saj je osemnajst let dovolj."

"Da, osemnajst let!" Skoraj na glas je mislila mati. Osemnajst let garanja in skrbi. Osemnajst let zatajevanja, to ni majhna reč. Z gnevom misli nazaj in z boleščjo. Mož ji je ukradel najlepša leta. Pustil jo je kot lep sad za cesto, da ga razbiča dež in sonce, da ga uniči čas. Prav tako njo. Da ni bilo deklet, ne ve, kaj bi storila. Te so njegove, pa tudi njene. Sad njene krvi in bolečine. Zato visi na njih z vsem srcem, čeprav tega dostikrat ne zna, pa tudi ne sme pokazati.

"Kose so sklepane, še kamne pripravim in vodarje ... Pa k stricu stopim zaradi voz."

Mati je odšla. Tinca je kar prav. Bo lahko sama s svojimi mislimi. Da jo ima Tomaž rad, to ve. In ona njega nič manj. Takoj prvi večer, ko se je vrnil od vojakov, sta govorila. In jutri bo pri njih na košnji, zdaj še hlapec, nekoč morda gospodar.

Lepo je Tinci pri srcu, dvakrat lepo.

Sonce tone nekje za brdi. Večer je stopil potihno in komaj zaznavno preko vasi. Onstran pa je šumela Mura in jagnedi so zaljubljeno gledali vanjo.

Začeli so zgodaj. Še petelini niso prav odpeli. Fantje so dvignili kose. Pet jih je, dosti za travnik in dobro voljo. Saj pridejo še grabljice, pa domači dve tudi. Tinca ne more na travnik, mora pripraviti malico in obed.

Pričeli so na ozarah. Kose so stekle, ko se je jutranje sonce pomikalo iz za madžarskih step. Ni kar tako, pet fantov, deset močnih rok. Nekje se mora poznati. Janez in Jože sta kosila naprej, potem Tomaž, Franček in Štefan. Rosna trava je padala na levo stran. Travnik je nekoli v bregu. Redi so legale kot lepo ukrivljene črte. Ko se je ustavil Janez, so se ustavili tudi drugi. Brusili so in v potem spet začeli. Tako do visokega sonca.

Tomaž gleda po stezi proti vasi, od koder mora priti Tinca. Pot je dobro vidna in ni zlomek, da bi jo zgrešil. Čas malice se je bližal. Kmalu se je pokazala za ozarami. S košaro v rokah in z zadaj zavezano rdečo ruto na glavi. Tomažu srce hitreje utripla. Boli ga, da Tinca ni sama. Zdi se mu, da je Rebernikov Lojz z njo.

"Da bi ga vrag, le kje sta se dobila!" Ni mogel odmakniti oči. Lojz ji je govoril in zamahoval z rokami, da se je Tinca glasno smejala. Lojz ni puščoba in če ne bo on dobro in prav prijel, potem ... Potem ne bo več dolgo hodil pod Tincino okno.

Tomaž je videl, da sta se kraj sencžeti ločila, Lojz je zavil ob križu na desno, Tinca preko travnikov naravnost proti njim.

"Bog, daj dobro jutro, fantje."

"Bog, daj, Bog daj, Tinca." Skoraj vsi naenkrat so odgovorili. Le Tomaž je molčal in držal koso, kot da ga ni volja prenehati.

"Pa tako brhka danes! Boš kaj pomagala raztresati? Saj se ti menda ne mudi," so jo ogovarjali fantje.

"Da, nazaj moram, kosilo vam pripravim. Drugače boste brez jedi in mi drugo leto brez koscev."

"Za nas nima časa, morda jo že Lojz kje čaka," je izgotal Tomaž in se obrnil, kot da mu je hudo.

Tinca je pogledala Tomaža, brez jeze, nekako proseče, kot bi hotela reči; "Kaj veš, ne bodi hud, Tomaž."

Ne bo tako hudo, kaj pa je hudega, če sta malo govorila. Ne bodi tako neučakan, je prisekal Tomaža sosed.

"Malo pa le prisedi," je nadaljeval Joža. Na, kar na moj suknjič, trava je še rosna. Ne pustimo te tako brž nazaj, ne."

Tudi dekleti Rezka in Jerica sta sedli, kar med fante, da bo bolj pisano in boljša volja.

Tinca je zložila iz jerbasa pijačo, nato kruh in meso.

Vino je romalo iz rok v roke. Pravo prleško vino, ki srce razvedri in jezik namaže, da bi že na vsežgodaj ukal.

"Ali matere ne bo?" vpraša Jerica.

"Kmalu pride, da živino opra-

vi. Pa saj je itak ne potrebujete." Pogledala je po fantih in nadaljevala.

"Menda vam je tako še bolj prav, mislim, da tudi tebi, Jerica?"

(Dalje prihodnjič)

Moški dobijo delo

Avto prodajalci

Potrebujemo dva prodajalca, katere zanima, da bi se učila v mesecu januarju. Prejšnje izkušnje ni potreba. Lepa prilika za pravega, ki hoče zaslužiti od \$6000 do \$10,000 na leto. Provizija in bonus in zaslužite, ko se učite. Pridite osebno od 9 do opoldne in vprašajte za Mr. Thomas ali Mr. Lombardo.

Wm. L. Thomas, Inc.
5310 St. Clair Ave.

(6)

HAMMERMEN

Izkušeni kovači na drop hammer. Plača od ure. Steel Improvement & Forge Company
970 E. 64 St.

(2)

DIE MAKERS

on medium and large dies
TOOL ROOM ENGINE
LATHE OPERATORS
MACHINE REPAIRMEN
DIE REPAIRMEN

Bi tudi radi govorili z
MAŠINISTI

Visoka plača od ure. Čas in pol za nadurno in dvojna mezda ob nedeljah. Dobri delovni pogoji in dodatki za življenjske stroške. Ta dela se dobijo pri obeh tovarnah na E. 93 in Woodland in na 1115 E. 152 St. Oglasite se v Employment Office tovarne št. 1.

MURRAY OHIO MFG. CO.
1115 E. 152 St.

(6)

Ženske dobijo delo

STREŽNICA

Delo dobi izkušena strežnica.

New York Central YMCA
615 E. 152 St.

(2)

MALI OGLASI

Trgovina naprodaj

Trgovina z raznim blagom je naprodaj. Stara trgovina z dobrim prometom v slovenski okolici na 3873 E. 93 St. BR-1-0780.

(2)

Sobe se odda

Odda se 2 neopremljeni sobi na 6529 Juanita Ave. LI-1-6516.

(4)

Odda se

Dve opremljeni sobi s posebnim vzhodom oddam moškim samcem, prva z eno druga z dverma posteljama. Kličite EN-1-2647. — (jan.5,16)

Sobe se odda

Odda se opremljena soba za moškega. Oglasite se na 5801 Prosser Ave., tel.: EN 1-5953.

(4)

Naprodaj

Hiša za 2 družini, eno stanovanje poleg drugega, 7 sob vsako, eno prazno, vse na novo dekorirano, v dobrem stanju. Blizu 3 šol na 1412 E. 40 St., tel.: EN 1-7857. — (6)

Ali ste prehlajeni?

Pri nas imamo izborni zdravilo, da vam ustavi kašelj in prehlad. Pridite takoj, ko čutite prehlad.

Mandel Drug

15702 WATERLOO RD.
WE 1-6634

ČE HOČETE PRODATI
VAŠE POSESTVO

Mi imamo kupce z gotovino. Za hitro postrežbo pokličite
JOS. GLOBOKAR
986 E. 74th Street
HE 1-6607

Prijatelj's Pharmacy

SLOVENSKA LEKARNA
Prescriptions — Vitamins
First Aid Supplies
Vogal St. Clair Ave in E. 68 St.

DVA
POGREBNA
ZAVODA

za

zanesljivo
izkušeno
sočutno
pogrebno
postrežbo

po
ceni, ki jo SAMI
izberete
pokličite

AGRINA & SONS
FUNERAL DIRECTORS
1503 E. 42nd St.
WE 1-6607

JOSIP JURČIČ:

Kloštrski žolnir

Izvirna povest iz 18. stoletja

Kmetje od kraja niso vedeli, kako bi ga imenovali, kadar so o njem in njegovem početju govorili; kmalu pa so dobili na ušesa, da mu pravijo menihi "gospod inženir" in ker njihov slovenski jezik ni mogel tuje besede s samoglasnikom od spre- daj lahko izgovarjati, prekrstili so ga hitro in vsak je pravil le o "kloštrskem žolnirju."

Z njim, to se ve, da niso mogli

govoriti, ker je bil prvič tujec grozno sam svoj in tih, da se ni za nikogar zmenil, v drugi pa je neki jezik govoril, kateri ni bil niti tak, kakor so ga v Kosta- njevici meščanke znale, niti ka- kor so ga sosednji Hrvatje govo- rili. Da pa ni latinski, kakor ga menihi imajo pri sv. maši, ali pa nemški, kakor ga Kočevarji kramlajo, to so kmalu ugenile ubrisane kostanjeviške glave, kajti sem ter tja so ga vendar kako besedo razumeli. Mi, ki današnji dan že nekaj bolj po- znamo narodnosti evropskega sveta, in ker se nam je na nekem lističu celo njegovo ime, slovan- ske korenike — Adam Zabrane- — ohranilo, sodili bomo iz vse- ga tega, da je bil po rodu Čeh ali Poljak. Vendar to nič ne zaleže in se nam nikakor ne zdi tako važno, da bi reč iz temnih, samo verjetnih razlogov preiskovali; zato ga precej po njegovi vna- njosti in po telesnih in dušnih lastnostih bravcu pred oči posta- vimo.

Adam Zabraneč je bil nena- vadno visoke postave. Kar se je pe rast na daljavo prehitela, zamudila je bila nekoliko na širjavo, tako da je bil čez pas malo bolj tenek kakor so mo- škiji sploh. Vendar ni mogel ni- hče reči, da bi ga bila ta vitka in preigibna postava kazila; nikdar ne, temveč še rajši so ga deklitki pogledovali s skrivne strani in delavci, kateri so mu na njegovih opravih mere in drugo učeno orodje nosili, ti so trdili, da je žolnir vragovo mo- čen, čeravno ga ni veliko videti čez pleča in čeravno gosposko suknjo nosi. Po svetli, črni bra- di moral je biti svojih osem in dvajset let star. Polno, gladko, malo zatemnelo lice, kakor tu- di lepo čelo in krasne, velike o- či, ki so malokdaj okrog sebe pogledale, vse to je pri mešča- nih hčere in matere do izreka pripeljalo, da je kloštrski žol- nir "prav čeden."

Po takem razsodku se pa tu- di ne razume težko, da so mla- de in stare prav po gosto in

rade izpraševale njegovo gospo- dinjo, vdovo Lešpeto, kaj je prav za prav lepemu žolnirju, da tako pusto oči v tla obrača, kaj doma dela, kaj pravi itd. Nič kaj pa ni bilo tem zvedav- kam povšeč to, kar so izvede- le. Botra Lešpete je namreč vselej dva pota zamižala, po- tem pa z jezičkom zamigljala in skrivnostno ropotala: "Saj res, človek že dober čas živi in trpi na zemlji, da se Bogu smili; pa takega še nikdar ne. Dober gospod je, ta moj; kolikor sem mu dejala, da bi rada za izbič, toliko mi je dal; nič se ni po- mišljalo, ne bele, ne črne ni re- kel."

Saj res, do smrti mi bo žal, vse žive dni, da mu nisem rekla še enkrat toliko. Dal bi bil — dal, denarja ima, da sam ne ve koliko. Oh kako bi si bil člo- vek zlepa pošten kupček zaslu- žil! Pa kaj menite, da mu bodo gospodje v klostru malo dali? Kolikor bo hotel, toliko mu bo- do dali; zakaj Bog me varuj, če imajo take široke papirje in ta- ke svetle zlate kavke, da bi je znali tako prestavljati po risih in potlej tako številke pisati, ko je on piše ven in ven. In kaj menite, da kaj govori s kom?

Oh, nič, pravnič. Tam, kjer je gospod doma, morajo biti pač strašno pusti ljudje, če vsi ta- ko molčeče žive; Bog me varuj, da nisem tam doma, saj res. Pa ga ima vendar človek rad, Bog daj, da bi še dolgo ne zmeril in zrisal, človek ima vendar kakov zaslužek!" Tako je botra Lešpete govorila in iz tega z bravcem lahko veliko povzame- va, kar nama razjasni čudni značaj klošterskega žolnirja.

Vendar ko bi po bōtrinih be- sedah sodili, da je bil Adam Zabraneč zmerom tih, to bi bilo napak, kajti priporj Avguštin, ki je z njim v opravih večkrat občeval, ta je vedel, da zna žol- nir lepo in veliko govoriti, ka- dar hoče. Prijor je iz vsega žolnirjevega ravnanja dalje vi- del, da je Adam učen in iz ne- kega izreka je celo povzel, da se je mladi mož izuril v svojih vednostih na Francoskem in La- škem. Spoznavši, da je mož ki- n značajan, imel ga je prav- rad, samo nekaj ni bilo pobož- nemu očetu priporju pogodu, to namreč, da tujec ni kakor dru- gi ljudje v cerkev hodil in da je umolknil, kadar se je govo- rica zasuknila na božje in ver- ske reči. Z vso pravico je iz te- ga pozneje sklepal, da je žolnir

drugoverec ali celo bogotaj, v njegovih očeh seveda največja napaka, kolikor jih more človek na sebi imeti.

Čez nekaj tednov je bil žol- nir svoje delo dovršil. Pater Avguštin je bil kakor oskrbo- vavec in namestni vodnik kloš- trskih reči lahko zadovoljen, kajti konec učenjakovega šte- viljenja in razmerjevanja je bil tak, da je dobil kloster svoje- mu poprej nezadovoljenemu so- sedu nasproti več, kakor je bi- lo pred pravdo upati. Prijor je torej z velikim veseljem izplačal zemljemercu zaslužno plačo, s toliko večjim veseljem, ker je po poslednjem ravno omenje- nem spoznanju menil, da ta člo- vek razen svojih dobrih lastno- sti vendar ni nič kaj varen, da bi dolgo med pobožnim in ver- nim ljudstvom živel ter s svo- jo malomarnostjo za bogačaste slabe zglede in pohujšanje da- jal. Tudi zavoljo tega je bilo možu veliko lažje na tem, da se tujec umakne, ker se je bil v poslednjem času čudovito na- glo priučil deželne jezika in se mu je potemtakem zdel toli- ko nevarnejši.

Pa kakor nalašč, žolnir ni po- kazal nikake priprave, da bi po- bral kopita in odšel. Kakor bi bil v Kostanjevici v mali izbi- nov dom našel, sedel je tam v veliko veselje samopridni botri Lešpeti, sedal in bral ali pohaj- koval ob Krki dan na dan.

Več tednov je preteklo in žol- nir je bil še tukaj.

Nekega dne pride celo v klo- šter in prosi, naj mu posodijo kako knjigo, da bi se dobro na- učil deželne slovenskega je- zika. In čeravno so vsi menihi strmeli in čudili se, kaj mu bo zdaj znanje jezika, ko že ni- ma nobenega opravka v deželi več, jezika, katerega že tako ne- koliko za silo razume, čeravno mu niso skoro radi spolnili pro- šnje, vendar niso imeli pravega vzroka, da bi ga bili praznega odgnali, in dali so mu iz svoje knjižnice staro Bohoričevo slov- nico.

Sicer pa je gospodinja Lešpe- ta trdila, da se je gospod nekaj časa sem čisto spremenil. Govo- ril je veliko več z njo ko ne- kdaj, in čudom se je ženska ču- dila, odkod razsvetljen kar brž gospod žolnir tako lepo sloven- ski govori, in pri tem je botra spreviedela, da žolnir pozna več ljudi, kakor bi si človek mislil; kajti vprašal jo je celo, kaj ve o Kodranovi hiši in o — Katri-

ci. Več ni sedel pri velikih pa- pirjih in risal, ampak veliko je hodil okrog po polju, po hosti.

Vsak večer, ko se je zmrčilo, zahajal je nekam, šele pozno v noč se je vračal domu. Kam ho- di? To ji ni dalo miru. Predz- nila se ga je enkrat od strani po- prašati; ali odgovoril ni nič in botra je morala drugače izmisliti si, kako bi prišla do skrivnosti. Nekega večera torej, ko kloštr- ski žolnir ravno odide, pokliče Lešpete razcapanega fantina ter mu oblubi kos pogače, če leti za gospodom in lepo od daleč gleda, kam bo krenil.

Toda izvedava starka s to svojo ključavnico ni prišla do razjasnila, kajti deček je uše- sa tiščeč glasno prutil nazaj in po dolgem izpraševanju je botra od ihteče svoje pošte zve- dela, da je gospod žolnir, zagle-

davši fantalina, počakal ga pri vrbovju blizu Krke četr ure od mesta in ga prav dobro zlasal in zuhljal, kakor bi mu bilo zna- no, čemu gre za njim. Ker se je celo večer in drugo jutro go- spod sila grdo držal proti go- spodinji, zato ta nikdar ni več

povedovala, kam hodi. Bala se je, da ne bi šel drugam sta- novat.

Z menihi vred so se čudili tudi meščanje, kako je to, da se je tujec v Kostanjevici tako udomačil.

(Dalje prihodnjič)

Baragova Pratika

DVANAJSTI LETNIK

za navadno lelo 1953

je zanimiva knjiga za vsakega Slovenca kjer koli. Za vsakega slovenskega človeka ima obilo koristnih nasvetov in obvestil. Poučne članke in spise, zani- mive črtice in povesti.

Radi višjih stroškov kot povišane poštne in radi dražjega tiska stane letos nekaj več kakor lani.

S pošnino slane letos \$1.25

Naročila je poslati v Money order, čeku, ali gotovini na:

BARAGOVA PRATIKA

6519 West 34th Street

Berwyn, Illinois

Sporočamo zdravja potrebnim

da imamo še nekaj oprem Černetove zdra- vilne kopeli, ki se ni leto dni v prodaji, pa je vendar tako pohvalno priznana že v ne- kaj sto družinah. S fen grelcem, ki velja sam v trgovinah \$10.95, dobite pri nas zdravilno kopel za \$24.00. Pečk imamo sa- mo še par.

V prihodnjih mesecih bodo pričele po- dajati trgovine s pohištvom in električni- mi aparati našo zdravilno kopel tudi po drugih državah, čim se bo ugotovila prodajna cena in izvršila razdelitev.

Vaša korist je, da se odločite čimprej, saj Vam bo izdatek povrnen stoterno v Vašem lastnem in Vaše družine zdrav- ju. Prodajali bomo do pred koncem mesca, da izpraznimo zalogo in lokal, pa je prav nujno, da pohitite z nakupom. Nikdar več ne boste imeli prilike dobiti za tako ceno to pre- koristno kopel, tako hvaljeno za prehlade, revmatizem, lažje slučaje artritis, slab obtok krvi, zmanjšanje odvišne teže, su- he kožne izpuščaje, pa še v drugih slučajih jo zdravniki to- plo priporočajo, na primer po težkem telesnem delu in za splošno preutrujenost. Če ni kopalnice, jo naša kopel nado- mesti.

CHERNE HEALTH BATH

6904 St. Clair Ave.

Cleveland 3, Ohio

EXpress 1-8265

V blag spomin

OB TRETJI OBLETNICI, ODKAR JE UMRL NAŠ NEPOZABNI SOPROG IN OČE

Karl Smerdel

Zatisnil je svoje mile oči dne 1. januarja 1950

Srečno ljubljeni soprog, nepozabni, dragi oče, ki si ločil se od nas ter nas v žalosti zapustil.

Pred očmi nam vedno hodiš, srce po Tebi hrepeni, zaman so vzdihli vroče želje, Tebe od nikoder ni.

Zalujoči ostali:

MARY, soproga
KARL in JOSEPH, sinova

Cleveland, Ohio,
dne 5. januarja 1953.

Naznanilo in Zahvala

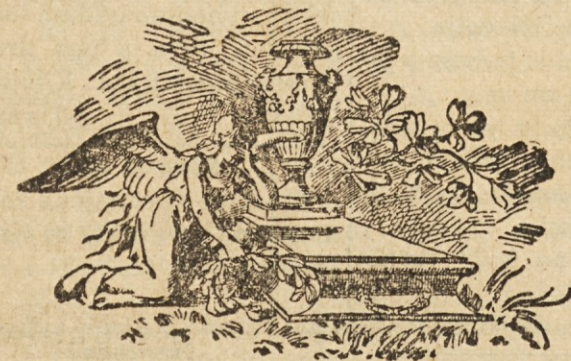
Žalostnega ter potrtega srca naznanjamo vsem dragim sorodnikom, prijateljem in znancem, da je umrl naš ljubljeni so- prog, dragi oče in stari oče

1875

JOHN SKRAJNAR

1952

ki je previden s svetimi zakramenti zaspal v Gospodu dne 23. novembra 1952. Naš ljubljeni pokojnik je bil rojen leta 1875 v Ambrusu na Dolenjskem.

Pogreb se je vršil dne 26. novembra iz pogrebnege zavoda Anton Grdina in Sinovi v cerkev sv. Vida. Pogrebno sveto mašo zadušnico je daroval Rev. Louis Baznik ob asistenci Rev. Francis M. Baraga in Rev. Victor N. Tomc. Po pogrebni sveti maši zadušnici je bilo truplo prepeljano na pokopališče Kalvarija ter ondi položeno k zemeljskemu počitku.

Na tem mestu se kar najiskrenejše zahvalimo Rev. Victor N. Tomcu, ki je pokojnika previdel s svetimi zakramenti ter asisti- ral pri pogrebni sveti maši. Za vse to naša prav iskrena zahvala in Bog povrni stotero.

Dalje se prav iskreno zahvalimo Rev. Louis Bazniku za oprav- ljeno sveto mašo zadušnico in druge pogrebne molitve ter posebej še za spremstvo trupla pokojnega iz pogrebnege zavoda Anton Grdina in Sinovi v cerkev sv. Vida in od tam na pokopališče Kal- varija, vse do njegovega groba. Tudi njemu naš iskreni Bog pla- čaj stotero.

Prav iskreno se tudi zahvalimo Rev. Francis M. Baragi za asistenco pri sveti maši in druge pogrebne molitve.

Naša iskrena zahvala vsem, ki so poklonili toliko lepih ven-

A Ti, ljubljeni soprog in skrbni oče, počivaj v miru v zemlji ameriški in lahka naj Ti bo gruda te Tvoje nove domovine; duši Tvoji blagi pa večni mir, ki Ti ga iz vsega srca želimo. Naj Te dobri Bog obilo poplača za vse Tvoje trpljenje in skrbi z večnim veseljem v družbi izvoljenih, in Bog daj, da se enkrat vsi skupaj snidemo nad zvezdami.

Tvoji zalujoči:

MARY ŠKRAJNAR, soproga
MARY por. SCHNEIDER, JEAN por. KRAISNER, hčere
JOHN in ANTHONY, sinova
JOHN SCHNEIDER in FRANK KRAISNER, zeta

Cleveland, Ohio, 5. januarja 1953.

cev ter pokojnika ozaljšali, ko je počival na mrtvaškem odru ter mu tako izkazali zadnjo čast.

Enako se prav iskreno zahvalimo vsem, ki so darovali za svete maše, ki se bodo opravile za mir in pokoj duše našega dragega po- kojnika.

Prav lepa hvala tudi vsem, ki so na dan pogreba dali na raz- polago svoje avtomobile ter mnogim tako omogočili, da so se mogli udeležiti pogreba.

Najlepša hvala tudi vsem onim, ki so prišli pokojnika kropit, ko je počival na mrtvaškem odru ter so ondi molili za mir in po- koj njegove duše. Prav lepo se zahvalimo tudi vsem onim, ki so se udeležili pogreba, zlasti svete maše ter potem spremili pokoj- nika na njegovi zadnji poti.

Iskrena zahvala vsem za izraze sožalja, bodisi ustmeno ali pismeno ter za vso tolažbo ob tej za nas tako težki uri.

Dalje se lepo zahvalimo društvu sv. Vida št. 25 KSKJ, potem društvu Dvor Baraga št. 1317 COF za vso pomoč in naklonjenost; posebej še ker so bili člani teh društev za pogrebce in so nosili krsto pokojnega na njegovi zadnji poti.

Iskrena zahvala vsem dobrim sosedom za pomoč in naklonje- nost; posebej še Mrs. Eržen za tako velikodušno pomoč.

Zahvala pogrebniemu zavodu Anton Grdina in Sinovi za tako vzorno vodstvo pogreba in vso tako prvovrstno naklonjenost in po- strežbo.

Končno zahvala prav vsem, ki so nam kaj pomagali ob tej za nas tako težki uri. Naj bo dobri Bog vsem obilen plačnik.

Naj bo dobri Bog vsem obilen plačnik.

Križ nam je drevo življenja
v njem nam upanje zori;
da če smo z Kristusom trpeli
sešli se bomo v srečni večnosti.

